

Saana-Maria Louhikoski

TAKSIYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

TAKSIYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Saana-Maria Louhikoski
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma, taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Saana-Maria Louhikoski

Opinnäytetyön nimi: Taksirytyksen tilinpäätösanalyysi

Työn ohjaaja: Erkki Raudaskoski

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2018

Sivumäärä: 53 + 3

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä toimeksiantajayritykselle tilinpäätösanalyysi. Toimeksiantajana toimi vuonna 1999 perustettu lappilainen taksiryitys. Tilinpäätösanalyysin avulla oli tarkoitus selvittää mahdollisimman tarkasti yrityksen tämän hetkinen taloudellinen tilanne. Tämän lisäksi tarkoituksena oli arvioida, mitä keinoja yrityksellä on parantaa talouden tunnuslukujaan ja tutkia hieman yrityksen tulevaisuuden näkymiä.

Opinnäytetyön tietoperustan alussa tutustutaan taksialaan ja sen erityispiirteisiin. Samassa luvussa käsitellään myös uutta liikennepalvelulakia ja sen mukana tulevia taksialalle kohdistuvia uudistuksia. Tämän jälkeen tietoperustassa siirrytään taloushallinnon osioon, jossa käydään läpi kirjanpidon ja tilinpäätöksen perusteita, tilinpäätösanalyysia ja omassa luvussaan vielä tarkemmin tunnuslukuanalyysia. Tietoperustan lähteinä käytettiin aiheeseen liittyvää ammattikirjallisuutta, lakeja ja internet -lähteitä. Työn empiriaosuudessa esitellään toimeksiantajayrityksen tilinpäätösanalyysi ja sen perusteella muodostetut johtopäätökset. Analyysin tutkimusaineistona käytettiin yrityksen tilinpäätöstietoja vuosilta 2015–2017.

Tilinpäätösanalyysissa yrityksen taloudellista kehitystä mitattiin prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen, trendianalyysin ja tunnuslukuanalyysin avulla. Tunnuslukuanalyysissa yrityksen taloudellista tilannetta tarkasteltiin kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden näkökulmista.

Tilinpäätösanalyysin perusteella voidaan todeta, että yrityksen taloudellinen tilanne on ollut hyvä koko tarkastelujakson ajan. Yrityksen kannattavuus on pysynyt hyvällä tasolla koko ajan, vaikkakin se on ollut pienessä laskusuhdanteessa. Maksuvalmius ja vakavaraisuus ovat pysyneet yrityksellä koko ajan erinomaisella tasolla.

Yrityksellä katsotaan olevan analyysin perusteella hyvät taloudelliset toimintaedellytykset tulevaisuutta ajatellen. Toimeksiantajaa suositellaan kuitenkin tulevaisuudessa kiinnittämään enemmän huomiota talouden tunnuslukuihin, koska alalle on tulossa liikennepalvelulain myötä paljon uudistuksia, joiden vaikutuksia yrityksen talouteen ei voi vielä ennustaa.

Asiasanat: taksi, tilinpäätösanalyysi, tunnusluvut, kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics, Option of Financial Administration

Author: Saana-Maria Louhikoski

Title of thesis: Financial statement analysis of a taxi company

Supervisor: Erkki Raudaskoski

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2018 Number of pages: 53 + 3

The objective of this thesis was to make a financial statement analysis for a taxi company which is operating in northern Finland. The purpose was to clarify the company's present economic situation with the help of the analysis. In addition to this, the purpose was to estimate the methods which will help the company to improve its key ratios. The purpose was also to have a look at the future prospects of the company.

The taxi industry and the industry's new legislation are studied in the beginning of the theoretical part. The new traffic service law will come into effect on 1 July 2018 and that will have many effects on the taxi industry's legislation. The basics of accounting, financial statement analysis and key ratios are also described in the theoretical part of the work. The field related literature, laws and Internet sources are used as sources in the theoretical part. The company's financial statement analysis and the conclusions are presented in the empirical part of the work. The company's financial statements from years 2015–2017 are used as sources in the analysis.

The company's economic development was measured with the help of percentage scale financial statement, trend analysis and key ratio analysis. The company's economic situation was examined from the viewpoints of profitability, liquidity and solidity.

On the basis of the financial statement analysis, one can state that the company's economic situation has been good throughout the whole period. The company's profitability has been at a good level all the time although it has been on a downward trend. The company's liquidity and solidity have stayed at an excellent level throughout the period.

On the basis of the analysis, one can also state that the company has good economic operational preconditions for the future. However, the company is advised to pay more attention to the key ratios in the future. The new law will bring many changes to the taxi industry and the effects of these changes on the company's economy cannot yet be predicted.

Keywords: taxi, financial statement analysis, key ratios, profitability, liquidity, solidity

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TAKSIALA JA SEN ERITYISPIIRTEET	8
	2.1 Taksialan luvanvaraisuus ja sääntely	8
	2.2 Hinnoittelu	11
	2.3 Uuden liikennepalvelulain vaikutukset taksialaan	13
3	KIRJANPITO JA TILINPÄÄTÖS	17
	3.1 Kirjanpitovelvollisuus	17
	3.2 Tilinpäätöksen sisältö	18
	3.2.1 Tuloslaskelma	19
	3.2.2 Tase	20
4	TILINPÄÄTÖSANALYYSI	23
	4.1 Oikaistu tuloslaskelma	23
	4.2 Oikaistu tase	27
	4.3 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi	30
5	ANALYSOITAVAT TUNNUSLUVUT	31
	5.1 Kannattavuuden tunnusluvut	32
	5.2 Maksuvalmiuden ja käyttöpääoman kiertoaikojen tunnusluvut	33
	5.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut	35
6	TOIMEKSIANTAJAYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI	37
	6.1 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös	38
	6.2 Trendianalyysi	40
	6.3 Tunnuslukuanalyysi	42
	6.3.1 Kannattavuuden tunnusluvut	43
	6.3.2 Maksuvalmiuden ja käyttöpääoman kiertoaikojen tunnusluvut	43
	6.3.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut	44
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	45
8	POHDINTA	50
	LÄHTEET	52
	LIITTEET	54

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena on tehdä lappilaiselle taksiryitykselle tilinpäätösanalyysi. Analyysin avulla pyritään selvittämään mahdollisimman tarkasti yrityksen tämän hetkinen taloudellinen tilanne. Tilinpäätösanalyysistä toimeksiantaja saa yksityiskohtaisempaa tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta sekä apua tilinpäätöksen tarkempaan tulkintaan ja hyödyntämiseen.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii lappilainen taksiryitys, joka on perustettu vuonna 1999. Yrityksellä on yksi taksilupa, ja tällä hetkellä se työllistää yrittäjän lisäksi yhden työntekijän. Yritystoiminnan alussa yrittäjä työskenteli kaksi vuotta yksin, mutta näiden vuosien jälkeen yritys on työllistänyt pääsääntöisesti yhden työntekijän. Yritys toimii maaseututaksina pienellä paikkakunnalla Lapissa. Tämän johdosta suurin osa yrityksen ajoista on Kelan suorakorvausajoja sekä sosiaali- ja vammaispalveluajoja. Toimeksiantajayrityksen yritysmuoto on yksityinen elinkeinonharjoittaja.

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä on analysoida toimeksiantajayrityksen taloudellinen tilanne tilinpäätösanalyysin avulla ja arvioida sen avulla yrityksen tulevaisuuden näkymiä. Työ toteutetaan kehittämistehtävänä. Aihe on ajankohtainen, koska taksiala tulee kokemaan radikaaleja muutoksia uuden liikennepalvelulain astuessa pääosin voimaan 1.7.2018.

Opinnäytetyön keskeisimpiä tutkimuskysymyksiä ovat:

- Millainen on toimeksiantajayrityksen taloudellinen tilanne tilinpäätösanalyysin avulla arvioiduna?
- Mitä keinoja yrityksellä on parantaa talouden tunnuslukujaan?
- Millaiset ovat yrityksen tulevaisuuden näkymät?

Opinnäytetyön tietoperustassa perehdytään taksialaan ja sen erityispiirteisiin, kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sekä tilinpäätösanalyysiin ja sen eri vaiheisiin. Tietoperustan alussa hankitaan tietoa yrityksen toimialasta eli perehdytään taksialaan ja sen tämän hetkiseen lainsäädäntöön. Samassa luvussa perehdytään myös taksialalle kohdistuviin uudistuksiin, jotka astuvat voimaan uuden liikennepalvelulain myötä. Toimialaan perehtymisen jälkeen siirrytään käsittelemään kirjanpidon ja tilinpäätöksen perusteita sekä tilinpäätösanalyysia ja sen eri vaiheita. Viimeisimpänä tietoperustassa

perehdytään tunnuslukuanalyysiin ja siinä laskettaviin tunnuslukuihin. Tunnusluvuista on valittu esiteltäväksi toimeksiantajan kannalta tärkeimmiksi katsotut kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut.

Tietoperustan jälkeinen empiriaosuus alkaa opinnäytetyön varsinaisen kehittämistehtävän eli toimeksiantajayrityksen tilinpäätösanalyysin esittelyllä. Analyysi muodostuu prosenttilukumuotoisesta tilinpäätöksestä, trendianalyysistä ja tunnuslukuanalyysistä. Analyysin tutkimusaineistona käytetään toimeksiantajayrityksen tilinpäätöstietoja vuosilta 2015–2017. Tämän jälkeen opinnäytetyössä esitellään analyysin pohjalta muodostetut johtopäätökset, vastataan työn keskeisimpiin tutkimuskysymyksiin ja pohditaan työn tuloksia.

2 TAKSIALA JA SEN ERITYISPIIRTEET

Taksiryittäjiä eli taksiliikenneluvan haltijoita on tällä hetkellä Suomessa noin 9 500 ja taksiautoja heillä on noin 10 000. Yleisesti taksiryittäjä omistaa yhden taksin. Lukumäärä vaihtelee paikkakunnittain, mutta keskimäärin Suomessa on laskettu olevan yksi taksi 530 asukasta kohden. Kaupungeissa autoista harjoittaa liiketoimintaa noin 55 % ja maaseudulla 45 %. Taksikyydit koostuvat yksityishenkilöiden matkoista (40 %), yhteiskunnan taksipalveluista (40 %) ja yrityksiä ajoista (20 %). Kokonaisliikenvaihto tällä alalla on noin 1 miljardi euroa vuodessa. (Suomen Taksiliitto 2018, viitattu 29.1.2018.)

Suomessa taksialaa säätelee vielä toistaiseksi vuodesta 2007 asti voimassa ollut taksiliikennelaki (217/2007). Taksiliikennelain tavoitteena on turvata asiakkaille laadukkaiden taksiliikennepalveluiden saatavuus. Lakia sovelletaan silloin, kun on kyse ammattimaisesta henkilöiden kuljettamisesta tiellä henkilöautolla. Ammattimaiseksi henkilöiden kuljettamiseksi määritellään tulonhankkimistaroituksessa harjoitettu henkilöiden kuljettaminen tiellä henkilöautolla maksua vastaan. (Taksiliikennelaki 1 §, 3 §.) Taksiliikenteen kuluttajahintoja säätelee Valtioneuvoston asetus, joka säädetään vuosittain vastaamaan taksitoiminnan kuluja (Suomen Taksiliitto 2018, viitattu 29.1.2018). Tänä vuonna taksiala tulee kokemaan suuren määrän uudistuksia johtuen siitä, että uusi laki liikenteen palveluista (320/2017) astuu pääosin voimaan 1.7.2018. Taksialaan kohdistuvat uudistukset käsitellään tässä opinnäytetyössä myöhemmin.

2.1 Taksialan luvanvaraisuus ja sääntely

Taksiliikenne on Suomessa luvanvaraista liiketoimintaa. Taksiliikennelain 4.1 §:n mukaan ammattimainen henkilöiden kuljettaminen vaatii taksilupaa. Taksilupa on hakemuksesta myönnettävä liikennelupa. Se oikeuttaa luvanhaltijan harjoittamaan taksiliikennettä yhdellä henkilöautolla tai yhdellä esteettömyysvaatimukset täyttävällä henkilöautolla (invataksi) koko maassa pois luettuna Ahvenanmaa. (Taksiliikennelaki 2.1 §.) Lupaviranomaisena toimii se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus), jonka toimialueella liikenteenharjoittajan pääasiallinen asemapaikka on (Taksiliikennelaki 5 §). Asemapaikaksi määritellään se kunta tai paikka, jolta taksiliikennettä harjoitetaan ja jonne taksiliikenteessä käytetty ajoneuvo viedään ajon jälkeen (Taksiliikennelaki 2.1 §).

Taksiluvan myöntämiseksi on seuraavanlaiset edellytykset:

- hakija on täysi-ikäinen ja oikeustoimikelpoinen;
- hakija on hyvämaineinen;
- hakija on suorittanut taksiliikenteen yrittäjäkurssin ja hänelle on myönnetty todistus Liikenteen turvallisuusvirastosta taksiliikenteen yrittäjäkokeen hyväksytystä suorittamisesta;
- hakijalla on vähintään kuuden kuukauden kokemus taksinkuljettajana toimimisesta;
- hakija pystyy vastaamaan taloudellisista velvoitteistaan; ja
- hakijan taksilupaa ei ole peruutettu 22 §:n 2 momentin nojalla viimeisen kuluneen vuoden aikana. (Taksiliikennelaki 6.1 §.)

Myönnetty taksilupa on voimassa toistaiseksi. Luvassa täytyy vahvistaa liikenteen asemapaikka ja se ajankohta, jolloin liikenne on viimeistään aloitettava. (Taksiliikennelaki 10.1 §.) Taksiluvan haltijalla on velvollisuus liikenteen harjoittamiseen ensisijaisesti taksiluvan osoittamalla asemapaikalla. ELY-keskukset tarkistavat vuosittain, että taksiluvan haltijat täyttävät edelleen luvan vaatimat edellytykset, ja että he harjoittavat taksiliikennettä taksiluvan mukaisesti. (ELY-keskus 2018, viitattu 25.3.2018.) Mikäli luvanhaltija ei täytä enää taksiluvan vaatimia edellytyksiä, on toimivaltaisen ELY-keskuksen peruutettava taksilupa joko määräajaksi tai kokonaan (Taksiliikennelaki 22.1 §).

Taksilupa on henkilökohtainen, joten sitä ei saa myydä tai luovuttaa toisen käytettäväksi. Taksilupa voi olla myönnetty myös oikeushenkilölle. Jos yritys, jolle taksilupa on myönnetty, myydään tai luovutetaan, on oikeushenkilön haettava uutta taksilupaa kuuden kuukauden kuluessa tai muuten liikennöintiä ei saa jatkaa. (Taksiliikennelaki 11.2 §.)

Taksiluvan haltijan on harjoitettava liikennettä taksiluvan mukaisesti. Toimivaltaisen ELY-keskuksen suostumuksella luvan haltija voi keskeyttää liikenteen harjoittamisen kolmen kuukauden ajaksi, mikäli hän sairastuu eikä muuta työvoimaa ole saatavilla. Jos luvanhaltija on työkyvytön sairastelun takia vielä kolmen kuukauden keskeytyksen jälkeenkin, niin toimivaltainen ELY-keskus voi jatkaa keskeytystä myös poikkeuksellisesti kolmea kuukautta pidemmäksi ajaksi. (Taksiliikennelaki 12.1 §.)

Toimivaltaisen ELY-keskuksen on seurattava taksiliikenteen kysynnän ja tarjonnan muutoksia sekä alueensa toimialan kannattavuuden kehitystä. ELY-keskuksen on seurattava myös kuluttajilta saama palautetta taksien saatavuudesta ja palvelun laadusta sekä taksien määrän riittävydestä alueen tarpeisiin nähden. Näiden tietojen pohjalta toimivaltainen ELY-keskus vahvistaa kuntakohtaiset taksilupien enimmäismäärät joka vuosi. Lupien enimmäismäärät tulee vahvistaa vuosittain sille tasolle, ettei saatavuus rajoitu myöskään ruuhka-aikana eikä taksipalvelun laatu heikkene. (Taksiliikennelaki 19–20 §.)

Taksin saatavuus kaikkina vuorokauden aikoina pyritään varmistamaan ajovuorojärjestyksen ja yhteisliikenteen avulla. Taksiluvan haltijat toimittavat toimivaltaiseen ELY-keskukseen ehdotuksen ajovuorojärjestyksestä, jonka ELY-keskus vahvistaa. Ajovuorojärjestysehdotuksen voi tehdä myös taksiluvan haltijoita edustava yhteisö, esimerkiksi tietyn alueen aluetaksi. Yhteisliikenteellä tarkoitetaan sitä, että toimivaltainen ELY-keskus voi yhdistää kahden tai useamman kunnan taksilupien asemapaikat niin, että ne ovat joko osittain tai täysin samat. (Taksiliikennelaki 13–14 §.)

Taksinkuljettajien ammattipätevyydestä säädetään erillisessä laissa. Lain mukaan taksinkuljettajalla on oltava kuljetettavan auton ajo-oikeus ja tehtävän vaatima ammattitaito. Jotta vaadittava ammattitaito saavutetaan ja ylläpidetään, on kuljettajan suoritettava koulutus, koe sekä laissa vaadittava jatkokoulutus. Merkiksi kuljettajan ammattipätevyydestä myönnetään hakemuksesta taksinkuljettajan ajolupa. Taksinkuljettajana voi toimia heti, kun ajolupa on luovutettu hakijalle. (Laki taksinkuljettajien ammattipätevyydestä 695/2009 2–3 §.)

Jotta taksinkuljettajan ajolupa voidaan myöntää, täytyy hakijan täyttää alla olevat ehdot:

- hänellä on oltava vähintään vuoden voimassa ollut B-luokan ajo-oikeus;
- hän on suorittanut harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen;
- hän ei ole ajokiellossa;
- hän täyttää terveysvaatimukset;
- hän on suorittanut taksinkuljettajan koulutuksen ja kokeen hyväksytysti;
- hän omaa auton asemapaikkaa vastaavan paikallistuntemuksen;
- hän on kaikilta ominaisuuksiltaan sopiva taksinkuljettajaksi. (Laki taksinkuljettajien ammattipätevyydestä 4.1 §.)

Ajolupa myönnetään alle 68-vuotiaille viideksi vuodeksi kerrallaan ja yli 68-vuotiaille kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Ajoluvan voimassa oloa voidaan jatkaa edellä mainituiksi ajoiksi kerrallaan, mikäli kuljettaja täyttää yhä vaaditut ehdot ja on suorittanut laissa säädetyn jatkokoulutuksen. (Laki taksikuljettajien ammattipätevyydestä 10.1 §, 13 §.)

Taksipalvelujen laatuvaatimuksista on säädetty taksiliikennelain 17 §:ssä. Taksiliikenteessä on noudatettava seuraavia lain määrittämiä laatuvaatimuksia:

- vahvistetut ajovuorot on ajettava sovitusti;
- taksiliikenteeseen käytettävä ajoneuvo on asianmukainen ominaisuuksiltaan, varusteiltaan ja kunnoltaan;
- kuljettaja pukeutuu asianmukaisesti;
- kuljettajan käyttäytyminen on asiallista ja kohteliasta asiakasta kohtaan ja hän ottaa huomioon asiakkaan erityiset tarpeet;
- kuljettaja valitsee ajoreitin, joka on asiakkaan kannalta edullisin ja tarkoituksenmukaisin tai mikäli asiakas määrää reitin, niin kuljettaja ajaa sen mukaan;
- kuljettaja ajaa liikennesääntöjen mukaan noudattaen olosuhteiden edellyttämää huolellisuutta ja varovaisuutta;
- kuljettaja noudattaa vaitiolovelvollisuutta;
- maksutapoina taksissa on käytävä käteinen tai yleisimmät maksu- ja luottokortit;
- asiakkaan kanssa sovittua hintaa tai vahvistettua taksaa on noudatettava;
- kuljettajan on varmistettava asiakkaan turvallinen autoon tulo ja siitä poistuminen, tarvittaessa kuljettavan on tarjottava asiakkaalle hänen tarvitsemaansa apua;
- kuljettajan on tarjottava ja annettava apua asiakkaalle matkatavaroita lastatessa ja purkaessa. (Taksiliikennelaki 17 §.)

2.2 Hinnoittelu

Taksilla matkustettaessa hinnan määräytymiseen vaikuttaa moni asia kuten viikonpäivä, vuorokaudenaika, odotusaika, ajomatka, ajomatkaan kulunut aika ja matkustajien määrä. Kuten jo aiemmin opinnäytetyössä on kerrottu, taksimatkojen hinnoittelu vahvistetaan vuosittain Valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksessa määritellään matkoille enimmäishinnat, jotta voidaan

luottaa siihen, että taksimatkojen hinnat ovat saman määräisiä riippumatta siitä, missä ja milloin taksia käytetään. (Suomen Taksiliitto 2018, viitattu 26.3.2018.)

Valtioneuvoston asetuksessa on määrätty, että taksimatkan perusmaksu on 30.6.2017 alkaen joko 5,36 euroa tai 8,18 euroa. Taksimatkoissa, jotka alkavat arkipäivisin kello 6-20 ja lauantaisin kello 6-16, perusmaksu on 5,36 euroa. Muina aikoina perusmaksu on 8,18 euroa. Poikkeuksia aiheuttavat kirkolliset juhlapyhät, itsenäisyyspäivän aatto ja vapunpäivä. Edellä mainittuina päivinä alempi perusmaksu on käytössä kello 6-16 alkavissa matkoissa ja tämän ajan ulkopuolella sovelletaan korkeampaa perusmaksua. Jos poikkeuspäivät sattuvat olemaan sunnuntaina, perusmaksu on 8,18 euroa koko vuorokauden. (Valtioneuvoston asetus taksiliikenteen kuluttajilta perittävistä enimmäishinnoista 403/2017 1 §.)

Mikäli taksin täytyy odottaa asiakasta, saa odotusajalta periä maksua erikseen. Odotusajan enimmäismaksu voi olla 42,76 euroa / tunti. Taksamittari siirtyy automaattisesti odotustaksalle, mikäli auton liikkuminen muuttuu poikkeuksellisen hitaaksi esimerkiksi liikenneruuhkassa. Taksimatkasta voidaan periä myös muita erilaisia lisämaksuja. Muista lisämaksuista yleisin on ennakkotilausmaksu, joka voidaan periä siinä tapauksessa, jos taksi tilataan vähintään puoli tuntia ennen lähtöaikaa. Ennakkotilausmaksu voi olla enintään 6,45 euroa. Ennakkotilausmaksua ei saa periä, jos kyseessä on yhteiskunnan korvaamat kuljetukset, joita asiakas tarvitsee vamman, iän tai sairauden takia. (Valtioneuvoston asetus taksiliikenteen kuluttajilta perittävistä hinnoista 3–4 §.)

Alla olevasta taulukosta 1 nähdään Valtioneuvoston asetuksen määräämät taksialuokat, joita on neljä kappaletta. Taksimaksu määräytyy ajomatkan pituuden ja matkustajien määrän perusteella. Jos kyydissä on kaksi alle 12-vuotiasta lasta, heidät lasketaan yhdeksi henkilöksi taksialuokkaa valitessa. (Valtioneuvoston asetus taksiliikenteen kuluttajilta perittävistä hinnoista 2 §.)

TAULUKKO 1. Taksialuokat (Valtioneuvoston asetus taksiliikenteen kuluttajilta perittävistä enimmäishinnoista 2 §)

Taksialuokka	Hlö	€/km
I	1 tai 2	1,45
II	3 tai 4	1,74
III	5 tai 6	1,88
IV	yli 6	2,03

Asiakkaalle on kerrottava taksimatkan kokonaishinta veroineen ennen sopimuksen tekemistä. Mikäli tarkkaa hintaa ei voida antaa, on hinnan määräytymisperusteet veroineen kerrottava asiakkaalle. Pääsääntöisesti taksimatkan hinta määräytyy taksamittaria käyttäen paitsi silloin, jos asiakkaan kanssa on sovittu jostain muista hinnoista kuin asetuksen määrittämistä enimmäishinnoista. (Valtioneuvoston asetus taksiliikenteen kuluttajilta perittävistä enimmäishinnoista 5.2 §, 6 §.)

Suomalaisen taksatason kerrotaan vastaavan eurooppalaista keskiarvoa. Henkilökuljetuksissa taksimatkan hintaan sisältyy 10 prosentin arvonlisävero valtiolle. Ilman matkustajaa tapahtuvissa tavarakuljetuksissa taksaa ei ole määritelty, mutta niihin sisältyy 24 prosentin arvonlisävero. (Suomen Taksiliitto 2018, viitattu 26.3.2018.) Kaikki tässä opinnäytetyössä edellä mainitut hinnat ovat arvonlisäverottomia.

2.3 Uuden liikennepalvelulain vaikutukset taksialaan

Vuonna 2018 astuu voimaan kolmessa eri vaiheessa uusi laki liikenteen palveluista. Kansankielellä tätä lakia kutsutaan liikennepalvelulaksi. Liikennepalvelulaki tuo mukanaan suuria muutoksia Suomen liikennejärjestelmään. Tämä laki kokoaa yhteen liikennemarkkinoiden lainsäädännön ja näin ollen se ei säätele pelkästään taksiliikennettä. Lain tavoitteena on luoda edellytykset liikenteen digitalisaatiolle ja edistää liikennejärjestelmän tutkimista kokonaisuutena. (Liikenne ja viestintäministeriö 2017, viitattu 7.5.2018.)

Lain ensimmäinen vaihe on astunut voimaan jo vuoden 2018 alussa. Ensimmäinen vaihe sisältää säännöksiä, jotka liittyvät tietojen ja tietojärjestelmien yhteen toimivuuteen. Tämän tavoitteena on mahdollistaa kuluttajalle sujuva matkaketju eri liikennepalveluiden välillä. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 7.5.2018.)

Suurimmat muutokset liikennepalvelulain osalta tulevat voimaan 1.7.2018, kun laki astuu pääosin voimaan. Tällöin voimaan tuleva lainsäädäntö kumoaa nykyisen taksiliikennelain ja tuo mukanaan merkittäviä uudistuksia taksialaan ja sen sääntelyyn. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 7.5.2018.) Seuraavaksi opinnäytetyössä kerrotaan taksialalle kohdistuvista merkittävimmistä uudistuksista.

Nykyisen taksiliikennelain 4.1 §:n mukaan ammattimainen henkilöiden kuljettaminen vaatii taksilupaa. Uudessa liikennepalvelulaissa taksilupa muuttuu nimeään taksiliikenneluvaksi ja se edelleenkin vaaditaan, kun harjoitetaan ammattimaista henkilöiden kuljettamista. Taksiliikenneluvan myöntää uudistuksen myötä Liikenteen turvallisuusvirasto, joka toimii yleisenä valvontaviranomaisena. Taksiliikenneluvan myöntämisen edellytyksinä jatkossa on, että henkilö on oikeustoimikelpoinen, hyvämaineinen ja vakavarainen. Näiden lisäksi henkilöllä on oltava tosiasiallinen ja pysyvä paikka Suomessa sekä riittävä ammatillinen osaaminen. Liikennepalvelulain myötä luovutaan näin ollen yrittäjäkurssin pakollisesta suorittamisesta sekä vaatimuksesta kuuden kuukauden työkokemuksesta taksinkuljettajana toimimisesta. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 31.3.2018.)

Liikennepalvelulain voimaan astuessa taksiliikennelupa muuttuu ajoneuvokohtaisesta luvasta toimijakohtaiseksi luvaksi. Ajoneuvojen määrää ei siis yrityskohtaisesti enää rajoiteta. Henkilö- ja tavaramaliikenneluvalla on myös jatkossa sallittua harjoittaa taksiliikennettä. Vaatimuksena on tässäkin tapauksessa noudattaa taksiliikennettä koskevia vaatimuksia. Taksiliikennettä koskee seuraavainen vaatimus: jos matkan hinta perustuu matkan tai ajan mittaamiseen, on ajoneuvossa oltava edelleenkin taksamittari tai muu laite/järjestelmä, joka antaa taksamittarin tavoin luotettavan mitaustiedon ja hintaa voidaan pitää luotettava. Uudistuksen tavoitteena on helpottaa markkinoille tuloa ja kehittää uusia palvelumalleja. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 31.3.2018.)

Taksiliikennelain 19.1 §:n mukaan toimivaltaisten ELY-keskusten on pitänyt vuosittain vahvistaa kuntakohtaiset taksilupien enimmäismäärät. Taksilupien määrä on ollut siis rajoitettu. Taksiliikennelupien määrää ei enää rajoiteta liikennepalvelulain myötä. Tämän uudistuksen jälkeen taksialalle on yhä helpompi päästä mukaan ja yritykset voivat helpommin laajentaa toimintaansa. (Liikenne ja viestintäministeriö 2017, viitattu 31.3.2018.)

Taksilupa on taksiliikennelain 10.1 §:n mukaan sidottuna liikenteen asemapaikkaan. Liikennepalvelulaissa taksilupaa ei sidota enää liikenteen asemapaikkaan, vaan kyytejä saa ottaa vapaasti mistä tahansa, minne tahansa. Taksiliikennelupa on näin ollen jatkossa valtakunnallinen. Tavoitteena on, että yrityksen toiminnan laajentaminen on helpompaa ja kaluston käyttö tehokkaampaa. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 31.3.2018.)

Taksiliikennelain 12 §:ssä veloitetaan, että taksin täytyy päivystää omalla asemapaikallaan ajo- vuorojärjestyksessä vahvistetuilla vuoroilla, mutta taksi saa olla ajossa myös vahvistettujen vuorojen ulkopuolella. Liikennepalvelulain myötä taksitoimija saa itse päättää, missä ja milloin hän haluaa

taksiliikennepalvelujaan tarjota. Taksiliikennelupaa ei sidota enää asemapaikkaan. Tieto taksitoimijan pääasiallisesta toimialueesta ja toimiajoista täytyy kuitenkin olla avoimesti kaikille saatavilla. Uudistuksen tavoitteena on parantaa taksien saatavuutta varsinkin harvaan asutuilla alueilla. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 31.3.2018.)

Taksiliikennelain 3 §:ssä on määrätty, että taksiliikennettä saa harjoittaa pelkästään henkilöautolla. Liikennepalvelulaissa puolestaan säädetään, että taksiliikennettä saa harjoittaa myös muulla ajoneuvolla kuin henkilöautolla. Tavoitteena on antaa mahdollisuus liiketoimintamallien kehittämiseen. Kysynnän, kaluston soveltuvuuden ja kustannustehokkuuden on sanottu viime kädessä ratkaisevan sen, millaisia ajoneuvoja tulevaisuudessa käytetään eniten. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 31.3.2018.)

Nykyisessä erillisessä laissa taksinkuljettajien ammattipätevyydestä säädetään taksinkuljettajaa koskevista vaatimuksista. Tämän lain 4.1 §:ssä on säädetty, että kuljettajalla on oltava ajolupa ja ajoluvan saaminen edellyttää koulutusta, koetta, paikallistuntemusta, terveyttä sekä rikostaustan tarkistusta. Liikennepalvelulaissa kuljettajalta vaaditaan edelleenkin ajolupa ja sen saaminen edellyttää edelleenkin vähintään vuoden voimassa ollutta B-luokan ajo-oikeutta, Liikenteen turvallisuusviraston järjestämän kokeen suorittamista, terveyttä ja rikostaustan selvittämistä. Rikostaustan selvittäminen tiukentuu ja tämän myötä mukaan tarkastukseen tulee kaikki teot, joita tarkastellaan lasten kanssa töitä tekevien osalta. Taksiliikenneluvan haltijan on vastattava jatkossa siitä, että taksinkuljettaja on asiakaspalvelutaitoinen, kielitaitoinen ja kyvykäs avustamaan toimintarajoitteista. Taksiryttäjän on myös perehdytettävä taksinkuljettaja entistä tarkemmin työtehtäviinsä käytettävän kaluston avulla. Rikostaustan entistä tarkemmasta selvittämisestä vastaa kuitenkin Liikenteen turvallisuusvirasto. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 31.3.2018.)

Tällä hetkellä taksimatkojen enimmäishinnat on määritelty vuosittain vahvistettavassa Valtioneuvoston asetuksessa. Liikennepalvelulain myötä luovutaan taksimatkojen hintasääntelystä. Hinta tai hinnamääräytymisperuste on kuitenkin ilmoitettava asiakkaalle ennen sopimuksen tekemistä. Liikenteen turvallisuusvirastolla on mahdollisuus puuttua tulevaisuuden taksimatkojen hintoihin määrittämällä enimmäishinnat, mikäli taksimatkojen hinnat nousevat uudistuksen myötä kohtuuttoman korkeiksi. Uudistuksella pyritään kannustamaan kysynnän ja tarjonnan mukana tulevaan joustavaan hinnoitteluun. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 31.3.2018.)

Liikennepalvelulaissa on edelleen huomioitu matkustajan suoja. Alla olevat säännökset turvaavat matkustajaa myös liikennepalvelulain voimaan astumisen jälkeen:

- Taksinkuljettajaksi ei saa alkaa ilman ajolupaa. Matkustajien turvaksi kuljettajaa koskee edelleen tietyt vaatimukset.
- Taksinkuljettajan on edelleen valittava asiakkaan kannalta edullisin reitti tai se reitti, jonka asiakas määrää.
- Maksutapoina on edelleen toimittava niin käteinen kuin kaikki yleisimmät maksukortit. Maksutapoina voi hyväksyä myös muita sähköisiä maksutapoja.
- Taksiliikenteenharjoittajilla on velvollisuus huolehtia siitä, että kuluttajilla on saatavilla kaikki olennainen tieto tarjottavista taksipalveluista.
- Sopimusoikeuden yleiset periaatteet sääntelevät edelleen taksipalveluja virhetilanteiden sattuessa. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 31.3.2018.)

Uuden liikennepalvelulain isoimpana tavoitteena on siis edistää uusien palvelumallien muodostumista, helpottaa markkinoille tuloa, vapauttaa alaa säännelystä kilpailusta ja keventää julkista ohjausta (Liikenne- ja viestintäministeriö 2017, viitattu 31.3.2018).

3 KIRJANPITO JA TILINPÄÄTÖS

Kirjanpito tarkoittaa sitä, että yritys pitää kirjaa tuloistaan, menoistaan, varoistaan ja veloistaan. Kirjanpidolla on erilläänpitotehtävä eli sen avulla pidetään erillään toisistaan yrityksen ja sen muiden talousyksiköiden menot, tulot sekä varat. Tämän lisäksi kirjanpidon yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on tuottaa tietoa yrityksen johdolle toiminnan suunnittelua ja seurantaa varten. (Tomperi 2016, 11.)

Kirjanpidon päätavoitteena on selvittää yritystoiminnan tulos. Kirjanpidon pohjalta laaditaan myös eri viranomaisille esimerkiksi Verohallinnolle annettavat ilmoitukset. Kirjanpidon avulla selvitetty yritystoiminnan tulos vaikuttaa siis konkreettisesti muun muassa maksettaviin veroihin ja yritystoiminnan muihin maksuihin. Kirjanpitoa säännellään Suomessa eri laeilla ja asetuksilla. Kirjanpitoa säänteleviä keskeisimpiä lakeja ja asetuksia ovat kirjanpitolaki ja -asetus, pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöstä koskeva asetus ja eri yritysmuotoja koskeva lainsäädäntö. (Tomperi 2016, 11.)

Yrityksen kirjanpito laaditaan tilikausittain ja tilikauden lopuksi yritys laatii tilinpäätöksen. Kirjanpitolaki (1336/1997 3:6 §) määrää, että tilinpäätös tulee laatia neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tilikaudeksi määritellään se aika, jolta yrityksen tulos selvitetään (Tomperi 2016, 13). Tilikauden normaalipituus on 12 kuukautta. Liiketoimintaa aloittaessa, lopettaessa tai tilinpäätöksen ajankohtaa muuttaessa tilikausi saa ylittää tai alittaa 12 kuukauden rajan. Enintään tilikausi saa kuitenkin olla 18 kuukauden mittainen. (KPL 1:4.1 §.)

3.1 Kirjanpitovelvollisuus

Kirjanpitovelvollisuuteen vaikuttaa yrityksen oikeudellinen muoto ja toiminnan laatu. Kirjanpitovelvollisuudesta säädetään erikseen kirjanpitolaissa. (Tomperi 2016, 11.) Kirjanpitolaki (1:1.1 §) määrää, että kirjanpitovelvollisia ovat oikeudellisen muotonsa mukaan kaikki osakeyhtiöt, osuuskunnat, avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt, yhdistykset ja säätiöt riippumatta siitä, millaista toimintaa ne harjoittavat. Laki vaatii näiltä aina kahdenkertaista kirjanpitoa (KPL 1:2 §).

Kirjanpitovelvollisia ovat myös kaikki luonnolliset henkilöt koskien heidän harjoittamaa liike- ja ammattitoimintaa. Poikkeuksina maatalouden ja kalastuksen harjoittajat, joiden ei tarvitse pitää kirjanpitolain mukaista kirjanpitoa. Ammatin- ja liikkeenharjoittajan ei tarvitse pitää kahdenkertaista kirjanpitoa, mikäli sekä päätyneenä että sitä edeltäneellä tilikaudella täyttyy enintään yksi seuraavista vaatimuksista:

- loppusumma taseessa ylittää 100 000 euroa;
- liikevaihto tai vastaavanlainen tuotto ylittää 200 000 euroa; tai
- yrityksessä työskentelee keskimäärin yli kolme henkilöä. (KPL 1:1 a.1–2 §)

Kirjanpitovelvollisen tulee kuitenkin jatkuvasti voida selvittää ostovelkojen ja myyntisaamisten määrä. Tämän lisäksi kirjanpidosta täytyy saada tarvittavat tiedot verovelvollisuuden täyttämiseksi. (KPL 1:1 a. 2 §.)

3.2 Tilinpäätöksen sisältö

Tilinpäätös sisältää tilinpäätösasiakirjoja, joita ovat tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, näihin kuuluvat liitetiedot ja mahdollinen toimintakertomus. Pieniltä kirjanpitovelvollisilta ei kuitenkaan edellytetä rahoituslaskelmaa eikä toimintakertomusta. Tilinpäätöksen tulokinnan tueksi laaditaan myös tase-erittelyt. Vertailukelpoisuus edelliseen tilikauteen nähden on yksi tilinpäätöksen edellytys, joten tilinpäätöksen tulee sisältää vertailukelpoinen tuloslaskelma ja tase yrityksen edelliseltä tilikaudelta. (Tomperi 2016, 146.) Kirjanpitolaki (3:1.4 §) vaatii, että tilinpäätökseen kuuluvat ja siihen liitetyt asiakirjat ovat selkeitä ja muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.

Tilinpäätös tuottaa tärkeää informaatiota yrityksen ulkoisille sidosryhmille. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen on annettava ulkopuoliselle tarkastelijalle oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Jos tuloslaskelma, tase ja mahdollinen rahoituslaskelma eivät riitä oikean ja riittävän kuvan luomiseen, niin tämä kuva on varmistettava tilinpäätökseen liitettävillä liitetiedoilla. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 31.) Kirjanpitolaisissa (3:1.1 §) on määritelty, että liitetiedot ovat virallinen osa tilinpäätöstä.

3.2.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskemasta selviää se, miten yrityksen tilikauden tulos on muodostunut. Tuloslaskelma laaditaan määrämuotoisesti kirjanpitoasetuksessa esitettyjen kaavojen mukaisesti. Liiketoimintaa varten asetuksessa on kaksi tuloslaskelmakaavaa, kululajikohtainen ja toimintokohtainen kaava. Suurin osa kirjanpitovelvollisista noudattaa kululajikohtaista tuloslaskelmakaavaa. Kirjanpitoasetuksessa on määrätty myös erityisille kirjanpitovelvollisille omat tuloslaskelmakaavansa. Näitä erityisiä kirjanpitovelvollisia ovat muun muassa aatteelliset yhteisöt/säätiöt, kiinteistöyhtiöt sekä ammatinharjoittajat. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010,115–116.) Alla olevasta kuvioista 1 nähdään kululajikohtaisen tuloslaskelmakaavan pääkohdittainen sisältö.

TULOSLASKELMA

	20X1	20X0
LIKEVAIHTO		
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston lis./väh.		
Valmistus omaan käyttöön		
Liiketoiminnan muut tuotot		
Materiaalit ja palvelut		
Henkilöstökulut		
Poistot ja arvonalentumiset		
Liiketoiminnan muut kulut		
LIKEVOITTO (-TAPPIO)		
Rahoitustuotot ja -kulut		
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		
Tilinpäätössiirrot		
Tuloverot		
Muut välittömät verot		
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)		

KUVIO 1. Kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava

Tuloslaskelman alussa esitetään kaikki yrityksen varsinaisesta liiketoiminnasta saadut tuotot ja kulut. Liikevoitto tai -tappio saadaan selville, kun liikevaihdosta ja muista tuotoista vähennetään varsinaisesta liiketoiminnasta johtuneet kulut, joita ovat: materiaalit, palvelut, henkilöstökulut, poistot ja liiketoiminnan muut kulut. Liikevoitto kertoo yrityksen varsinaisesta liiketoiminnasta muodostuneen tuloksen. Liikevoiton alapuolella tuloslaskelmassa esitetään vielä rahoitustuotot ja -kulut, poistoeron ja veroperusteisten varausten muutos sekä välittömät verot. (Tomperi 2016, 148.)

3.2.2 Tase

Yrityksen taloudellinen asema tilikauden päättyessä kuvataan taseessa. Taseessa on kaksi puolta, vastaavaa ja vastattavaa. Vastaavaa-puolella kuvataan rahan käyttökohteet ja vastattavaa-puolella rahan lähteet. (Tomperi 2016, 155.)

Omaisuserät esitetään vastaavaa-puolella likvidiysjärjestyksessä siten, että aloitetaan heikoimmin rahaksi muutettavista eristä ja edetään likvideihin omaisuseriin kuten käteisvaroihin. Vastattavaa-puolella esitetään ensin yrityksen oma pääoma ja sen jälkeen vieras pääoma. (Yritystutkimus ry 2017, 27.) Taseen kaava on kaikille kirjanpitovelvollisille samanlainen. Alla olevasta kuviosta 2 nähdään tasekaavan rakenne pääkohdittain.

Vastaavaa	20X1	20X0
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineelliset hyödykkeet		
Sijoitukset		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Saamiset		
Rahoitusarvopaperit		
Rahat ja pankkisaamiset		
Vastattavaa		
OMA PÄÄOMA		
Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma		
Ylikurssirahasto		
Arvonkorotusrahasto		
Muut rahastot		
Edellisten tilikausien voitto (tappio)		
Tilikauden voitto (tappio)		
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ		
PAKOLLISET VARAUKSET		
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lyhytaikainen vieras pääoma		

KUVIO 2. Tasekaavan rakenne

Yrityksen omaisuus kuvataan siis taseen **vastaavaa-puolella**. Vastaavaa-puoli jaetaan kahteen osaan, pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Ensimmäisenä esitetään pysyvät vastaavat. Ne ovat eriä, joiden odotetaan tuottavan tuloa yritykselle useampana kuin yhtenä tilikautena. Pysyvät vastaavat jaetaan ryhmän sisällä kolmeen pääryhmään: aineettomiin hyödykkeisiin, aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituksiin. (Tomperi 2016, 159.)

Aineettomia hyödykkeitä ovat kehittämismenot, aineettomat oikeudet, liikearvo ja muut pitkävaikutteiset menot. Mikäli aineettomien hyödykkeiden hankintamenoja aktivoidaan taseeseen, on niiden odotettava tuottavan vähintään hankintamenoa vastaava määrä tuloa. Aineelliset hyödykkeet jaetaan taseessa maa- ja vesialueisiin, rakennuksiin ja rakennelmiin, koneisiin ja kalustoon, muihin aineellisiin hyödykkeisiin sekä ennakkomaksuihin ja keskeneräisiin hankintoihin. Taseeseen merkitään se osa hankintamenoista, jota ei ole vielä poistettu. (Tomperi 2016, 159–160.) Sijoitukset on viimeinen kategoria pysyvissä vastaavissa. Sijoituksiin merkitään sellaiset arvopaperit ja sijoitukset, joilla odotetaan olevan vaikutusta liiketoiminnan edistämiseen pitkällä aikavälillä. Sijoitukset sisältää sekä osuuksia että saamisista saman konsernin yrityksiltä, omistusyhteisyryyksiltä ja muilta yrityksiltä. (Leppiniemi & Kyykkänen 2015, 127.)

Pysyvien vastaavien jälkeen taseessa siirrytään vaihtuviin vastaaviin. Vaihtuvat vastaavat sisältävät eriä, joiden on tarkoitus tuottaa tuloa enintään 12 kuukauden ajan. Vaihtuvat vastaavat koostuu neljästä pääryhmästä: vaihto-omaisuudesta, saamisista, rahoitusarvopapereista sekä rahoista ja pankkisaamisista. (Leppiniemi & Kyykkänen 2015, 123, 128.)

Vaihto-omaisuus jaetaan taseessa neljään varsinaiseen erään, joita ovat aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet/tavarat ja muu vaihto-omaisuus sekä vaihto-omaisuudesta maksetut ennakkomaksut. Saamisten tavallisimmin esitettyjä eriä ovat myyntisaamiset, lainasaamiset ja siirtosaamiset. Jokaisesta saamisesta on esitettävä taseessa niin pitkäaikainen kuin lyhytaikainen osuus. Rahoitusarvopapereihin kuuluvat ne osakkeet ja osuudet, joita ei ole hankittu yrityksen omistukseen pysyvästi eikä vaihto-omaisuudeksi. Viimeisenä ryhmänä vaihtuvissa vastaavissa esitetään rahat ja pankkisaamiset, jotka koostuvat yrityksen kassavaroista, käteisvaroista ja pankkitileillä olevista varoista. (Tomperi 2016, 161–162.)

Yritystoiminnan pääomarahoitusta selviää taseen **vastattavaa-puolelta**. Vastattavaa-puoli jaetaan neljään pääryhmään: oma pääoma, tilinpäätössiirtojen kertymä, pakolliset varaukset ja vieras pääoma. (Tomperi 2016, 162–163.)

Taseen vastattavaa-puolen ensimmäistä riviä, omaa pääomaa, pidetään yrityksen vakavaraisuuden perustana. Oma pääoma jaetaan taseessa kuuteen alaeraan: osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma, ylikurssirahasto, arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto, muut rahastot, edellisten tilikausien voitto (tappio) ja tilikauden voitto. (Leppiniemi & Kyykkänen 2015, 133.)

Ryhmä tilinpäätössiirtojen kertymä yhdistetään verotuksen tuloksenjärjestelyyn. Tämä ryhmä jaetaan taseessa kahdeksi alaeräksi: poistoeroksi ja veroperusteisiksi varauksiksi. Tilinpäätössiirtojen on vaikutettava maksettavaksi tulevien verojen määrään, muuten niitä ei saa tehdä. Pakollisissa varauksissa esitetään yrityksen tiedossa olevat vastaiset menot ja menetykset, joista ei tulla saamaan vastaavaa tuloa. Tämä erä jaetaan taseessa kolmeen alaeraan: eläkevaraukset, verovaraukset ja muut pakolliset varaukset. (Leppiniemi & Kyykkänen 2015, 136–139.)

Vastattavaa-puolen viimeisenä eränä on vieras pääoma. Vieras pääoma kertoo yrityksen lainojen ja velkojen määrän. Tämä erä jaetaan taseessa pitkäaikaiseen ja lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Pitkäaikaisen vieraaseen pääomaan kuuluu kaikki se vieras pääoma, jonka takaisinmaksuun on yli vuosi. Lyhytaikaisen vieraan pääoman maksuaika on 12 kuukautta tai vähemmän. Sekä pitkä- että lyhytaikainen vieras pääoma jaetaan taseessa 12 alaeraan: joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, lainat rahoituslaitoksilta, takaisinlainat eläkevakuutuslaitoksilta, saadut ennakot, ostovelat, rahoitusvekselit, velat saman konsernin yrityksille, velat omistusyhteisyriksille, laskennalliset verovelat, muut velat ja siirtovelat. (Leppiniemi & Kyykkänen 2015, 139.)

4 TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Tilinpäätösanalyysi on yrityksen tilinpäätösinformaation pohjalta tehtävää kannattavuuden, vaka-
varaisuuden ja maksuvalmiuden mittaamista ja kriittistä arviointia (Niskanen & Niskanen 2003, 8).
Sen avulla pyritään tarkastelemaan yrityksen taloudellisen menestyksen osatekijöitä ja niiden ke-
hitystä. Tilinpäätösanalyysiin kuuluu olennaisesti yrityksen tunnuslukujen laskeminen ja analy-
sointi. Tämän lisäksi pyritään arvioimaan tunnuslukuihin vaikuttaneita taustatekijöitä niin hyvin kuin
tilinpäätösinformaation pohjalta pystytään. (Niskanen & Niskanen 2003, 10.)

Tilinpäätösanalyysi aloitetaan yrityksen tuloslaskelman ja taseen oikaisemisella eli standardoin-
nilla. Standardointi tarkoittaa sitä, että tilinpäätösinformaatiosta tehdään vertailukelpoinen muiden
yritysten ja saman yrityksen aikaisempien vuosien tilinpäätöstietoihin. Tilinpäätöstietoja ei muokata
radikaalisti vaan oikaiseminen on pikemminkin tilinpäätöserien uudelleenjärjestelyä. (Niskanen &
Niskanen 2003, 19.)

Tilinpäätösinformaation standardoinnin jälkeen siirrytään valitsemaan mittauskohteet ja analyysi-
menetelmät. Näiden valintaan vaikuttaa se, mitä analyysin avulla halutaan mitata sekä mitä mene-
telmiä analyysin tekijä voi käyttää ja on perustelua käyttää, jotta saavutetaan haluttu lopputulos.
Näiden valinnan jälkeen siirrytään tutkimaan yrityksen taloudellista menestystä erilaisten analyysi-
tekniikoiden ja vertailukohteiden avulla. Analyysitekniikoita ovat prosenttilukumuotoinen tilinpäätös,
trendianalyysi, tunnuslukuanalyysi ja kassavirta-analyysi. (Niskanen & Niskanen 2003, 19.)

Tilinpäätösanalyysi on hyvin pitkälle teknistä toteuttamista muun muassa tunnuslukujen laskemi-
sen osalta. Tilinpäätösanalyysi ei kuitenkaan ole pelkästään lukuja vaan tärkeänä osa-alueena
analyysissa on eri menetelmien avulla saatujen lukujen arviointi ja lukujen taustalla olevien syy-
seuraussuhteiden selvittäminen. (Niskanen & Niskanen 2003, 20.)

4.1 Oikaistu tuloslaskelma

Oikaisuja tehdään, jotta tuloslaskelma antaa yrityksen toiminnan tuloksesta ja kannattavuudesta
mahdollisimman oikean ja vertailukelpoisen kuvan. Oikaistun tuloslaskelman välituloksissa on

eroja verrattuna viralliseen tuloslaskelmaan. Virallisessa tuloslaskelmakaavassa ei esitetä esimerkiksi myynti- ja käyttökatetta, kun taas oikaistussa tuloslaskelmassa käyttökate esitetään. (Yritystutkimus ry 2017, 18.) Liitteestä 1 voi nähdä Yritystutkimus ry:n laatiman oikaistun kululajikohtaisen tuloslaskelman kaavan.

Oikaistun tuloslaskelman **liiketoiminnan tuotot** sisältää virallisen tuloslaskelman liikevaihdon ja liiketoiminnan muut tuotot. Liikevaihto muodostuu yrityksen tuotteiden tai palveluiden myyntituotoista, joista on vähennetty annetut alennukset, arvonlisävero ja muut välittömästi myynnin määrään vaikuttavat verot. Liiketoiminnan muut tuotot ovat yrityksen liikevaihtoon kuulumattomia tuottoja. Tällaisia tuottoja voivat olla esimerkiksi vuokratuotot, jos yrityksen pääasiallinen toimiala ei ole vuokraustoiminta. Liiketoiminnan muut tuotot on eriteltävä tilinpäätöksen liitetiedoissa. Oikaistessa tuloslaskelmaa liiketoiminnan muista tuotoista on siirrettävä satunnaisiin tuottoihin sellaiset erät, jotka olennaisesti tai kertaluonteisesti heikentävät yrityksen vertailukelpoisuutta. Vastaavasti näiden tuottojen hankkimisesta johtuneet kulut siirretään satunnaisiin kuluihin. (Yritystutkimus ry 2017, 19.)

Käyttökatteeseen päästään, kun liiketoiminnan tuotoista vähennetään aine- ja tarvikekäyttö, ulkopuoliset palvelut, henkilöstökulut, laskennallinen palkkakorjaus, liiketoiminnan muut kulut ja valmisvaraston muutos. Oikaistussa tuloslaskelmassa aine- ja tarvikekäyttö lasketaan vähentämällä virallisen tuloslaskelman aine- ja tavaraostoista niihin liittyvä varastojen lisäys tai lisäämällä niihin liittyvä varastojen vähennys. Ulkopuoliset palvelut koostuu ulkopuolisista työsuorituksista maksetuista korvauksista, jotka vaikuttavat välittömästi tuotantoon tai myyntiin. Henkilöstökulut muodostuvat ennakonpidätyksen alaisista palkoista sekä niihin verrattavista kuluista. Näiden lisäksi henkilöstökuluihin kuuluu palkoista määräytyvät sosiaaliturvamaksut, pakolliset ja vapaaehtoiset henkilövakuutusmaksut sekä eläkekulut. (Yritystutkimus ry 2017, 20.)

Laskennallinen palkkakorjaus koskee lähinnä yksityisiä elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöitä, mutta joskus korjaus voi olla tarpeellinen myös osakeyhtiöissä. Yksityisen elinkeinonharjoittajan palkkaa ei merkitä koskaan tuloslaskelmaan kuluksi, ja henkilöyhtiöissä omistajan palkka voi vain poikkeuksellisesti näkyä kuluna. Palkkakorjaus täytyy tehdä siis silloin, jos omistajien työpanos on ilmeinen eikä työpanosta vastaavaa palkkaa ole merkitty tuloslaskelmaan kuluksi. Palkkakorjaus tehdään, jotta yritykset olisivat keskenään vertailukelpoisia. Määrällisesti palkkakorjaus suositellaan porrastettavaksi yrityksen liikevaihdon mukaan. (Yritystutkimus ry 2017, 20–21.) Alla olevasta kuvioista 3 nähdään Yritystutkimus ry:n suositus palkkakorjauksen määrän porrastukselle.

<u>Liikevaihto (12 kk), €</u>	<u>Palkkakorjaus/henkilö, €</u>
100 000 – 500 000	30 000
> 500 000	50 000

KUVIO 3. Suositus palkkakorjauksen määrän porrastukseen (Yritystutkimus ry 2017, 21)

Jos yrityksen omistajiin kuuluu samasta taloudesta useampi henkilö, voidaan palkkakorjauksen määrää henkilöä kohti harkita pienennettäväksi esimerkiksi 50 % edellä suositeltavista summista. Tilikauden pituus on myös otettava huomioon palkkakorjauksen määrää laskettaessa. (Yritystutkimus ry 2017, 21.)

Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy kaikki ne kuluerät, joita ei tuloslaskelmassa erikseen mainita riippumatta siitä, ovatko ne luonteeltaan toistuvia vai satunnaisia. Näitä kuluja ovat esimerkiksi leasingmaksut, vuokrat, myyntiprovisiot, syntyneet luottotappiot ja omaisuuden myyntitappiot. Liiketoiminnan muut kulut on eriteltävä tilinpäätöksen liitetiedoissa. Oikaistaessa tuloslaskelmaa liiketoiminnan muista kuluista siirretään satunnaisiin kuluihin ne liiketoimintaan kuulumattomat erät, jotka ovat kertaluonteisia ja tuloksen kannalta olennaisia sekä näin ollen heikentävät yrityksen vertailukelpoisuutta. Valmisteveraston muutos saadaan oikaistussa tuloslaskelmassa puolestaan lisäämällä valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutokseen valmistus omaan käyttöön. (Yritystutkimus ry 2017, 22.)

Liiketulokseen päästään, kun käyttökatteesta vähennetään suunnitelman mukaiset poistot, arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä ja vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset. Suunnitelman mukaiset poistot pohjautuvat yrityksen käyttöomaisuuden hankintamenuun ja niiden taloudelliseen käyttöikään. Suunnitelman mukaisia poistoja täytyy oikaista silloin, jos virallisen tuloslaskelman erä ei ole oikeassa suhteessa käyttöomaisuuden määrään ja laatuun verrattuna tai poistoajat poikkeavat merkittävästi kirjanpitolautakunnan (KILA) suosituksista. Tällöin suunnitelman mukaisina poistoina on oikaistussa tuloslaskelmassa käytettävä elinkeinoverolain (EVL) määrittelemiä maksimipoistoja. Muut tuloksen oikaisut -erään siirretään EVL:n poistojen ja yrityksen tekemien poistojen erotus. (Yritystutkimus ry 2017, 22–23.)

Nettotulokseen päästään, kun liiketulokseen lisätään tuotot osuuksista ja muista sijoituksista sekä muut korko- ja rahoitustuotot. Näiden lisäyksen jälkeen liiketuloksesta vähennetään vielä korko- ja muut rahoituskulut, kurssierot (voi olla myös lisäys), sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumisen sekä välittömät verot. Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista muodostuu virallisen tuloslaskelman eristä: tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä, tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä ja tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista. Muut korko ja rahoitustuotot muodostuvat puolestaan tuotoista vaihtuvien vastaavien saamisista ja rahoitusarvopapereista sekä näistä johtuvista kurssieroista. Korkokulut ja muut rahoituskulut koostuvat luotonantajille maksettavista kuluista. Oikaistussa tuloslaskelmassa kaikki edellä mainittujen erien kurssivoitot tai kurssi tappiot siirretään kohtaan kurssierot. Kurssierot esiintyy pelkästään oikaistussa tuloslaskelmassa. Rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyvät käyvän arvon muutokset siirretään oikaistussa tuloslaskelmassa kokonaistuloksen alapuolella olevaan kohtaan: käyvän arvon muutokset. (Yritystutkimus ry 2017, 24–25.)

Välittömät verot sisältää virallisen tuloslaskelman tuloverot ja muut välittömät verot. Jos virallisen tuloslaskelman veroihin kuuluu aikaisemmilta tilikausilta maksettuja lisäveroja tai veronpalautuksia, on nämä siirrettävä satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin oikaistaessa tuloslaskelmaa. Lisäksi veroja on oikaistava silloin, jos liiketoiminnan muita tuottoja ja kuluja on siirretty tuloslaskelman oikaisun yhteydessä satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. Tämä aiheuttaa sen, että siirroista aiheutuneet verot on siirrettävä myös satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. (Yritystutkimus ry 2017, 26.)

Kokonaistulos on oikaistun tuloslaskelman viimeinen välitulos. Kokonaistulokseen päästään, kun nettotulokseen lisätään satunnaiset tuotot, vähennetään satunnaiset kulut ja lisätään/vähennetään mahdollinen konserniavustus. Satunnaiset tuotot ja satunnaiset kulut ovat muodostuneet tuloslaskelman oikaisuja tehdessä. Satunnaisiin eriin siirretään sellaiset erät, jotka syntyvät muusta kuin yrityksen varsinaisesta toiminnasta ja ne ovat luonteeltaan kertaluonteisia. Jos satunnaisiin eriin on kirjattu varsinaiseen liiketoimintaan liittyviä tuottoja ja kuluja, on ne siirrettävä takaisin omalle paikalleen. (Niskanen & Niskanen 2003, 69.)

Tilikauden tulokseen päästään, kun kokonaistulokseen lisätään/vähennetään poistoeron lisäys/vähennys, lisätään/vähennetään veroperusteisten varausten lisäys/vähennys, lisätään laskennallinen palkkakorjaus, lisätään/vähennetään käyvän arvon muutokset ja lisätään/vähennetään muut tuloksen oikaisut. Edellä mainittuihin eriin muodostuu erät tuloslaskelman oikaisujen yhteydessä.

4.2 Oikaistu tase

Taseen oikaisuja tehdään, jotta tilinpäätösanalyysiin saadaan yrityksen tilinpäätöshetken taloudellisesta asemasta mahdollisimman oikea ja vertailukelpoinen kuva (Yritystutkimus ry 2017, 31). Oikaistu tase eroaa monelta osin virallisen tilinpäätöksen taseesta. Siinä on muun muassa uusia eriä kuten leasingomaisuus ja leasingvastuut, jota ei löydy lainkaan virallisesta taseesta. Oikaistussa taseessa on myös yhdistelty monia virallisessa taseessa erikseen esitettäviä eriä. (Niskanen & Niskanen 2003, 70.) Liitteestä 2 voi nähdä Yritystutkimus ry:n laatiman oikaistun taseen kaavan.

Aloitetaan oikaistun taseen läpi käynti taseen **vastaavaa-puolelta**. Oikaistun taseen vastaavaapuoli jakaantuu virallisen taseen tavoin pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Oikaistun taseen pysyvät vastaavat jakaantuu aineettomiin hyödykkeisiin, aineellisiin hyödykkeisiin, sijoituksiin ja pitkäaikaisiin saamisiin sekä leasingomaisuuteen. Aineettomat hyödykkeet muodostuu seuraavista eristä: kehittämismenot, liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet. Aineettomia hyödykkeitä voidaan aktivoida taseeseen silloin, jos niistä on odotettavissa hankintamenoa vastaava tulo tulevina vuosina. Tähän erään kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen oikeuksien ja varojen hankintamenoa aktivointi on pakollista. Jos aineettomiin hyödykkeeseen on tehty aktivointeja, jotka todetaan aiheettomiksi, on ne poistettava taseen varoista ja samalla määrällä pienennettävä taseen omaa pääomaa. (Yritystutkimus ry 2017, 31.)

Aineelliset hyödykkeet muodostuu seuraavista virallisen taseen eristä: maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet. Nämä erät saadaan suoraan virallisesta taseesta eikä näihin eriin liity varsinaisia oikaisutarpeita. Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset muodostuvat eristä: sisäiset osakkeet ja osuudet, muut osakkeet ja osuuden, sisäiset saamiset sekä muut saamiset ja sijoitukset. Virallisen taseen vaihtuvissa vastaavissa esitetyt pitkäaikaiset saamiset siirretään oikaistussa taseessa pysyvien vastaavien sijoituksiin ja pitkäaikaisiin saamisiin. Sisäisiä osakkeita ja osuuksia on oikaistava silloin, jos omistettavan yrityksen oma pääoma on menetetty eikä yrityksen osakkeilla ole enää arvoa. Tässä tapauksessa osakkeiden tasearvo poistetaan omasta pääomasta ja osakkeista. Sisäiset saamiset sisältävät kaikki pitkäaikaiset saamiset esimerkiksi yrityksen henkilömistajilta, konserniyhtiöiltä tai muilta läheisiltä yhtiöiltä. Näihin saamisiin liittyy oikaisutarve silloin, jos henkilöyhtiöllä on saamia vastuunalaisilta yhtiömiehiltä, velallisen takaisinmaksuun liittyy epävarmuutta tai lainasaaminen on ollut riskisijoitus ja sen takaisinmaksussa on epävarmuutta. Oikaisu tapahtuu vähentämällä lainasaaminen saamisista ja omasta pääomasta. (Niskanen & Niskanen 2003, 72–74.)

Leasingomaisuus -erä löytyy pelkästään oikaistusta taseesta. Yritykset hoitavat leasingrahoituksella esimerkiksi koneiden ja laitteiden pitkäaikaista vuokrausta. Virallisessa taseessa ei ole esitetty erää leasingomaisuus, mutta tilinpäätöksen liitetiedoista tulee käydä ilmi tilinpäätöshetkellä jäljellä olevat leasingmaksut. Nämä maksut lisätään oikaistussa taseessa vastaavaa-puolelle leasingomaisuuteen ja vastattavaa-puolelle leasingvastuihin. (Yritystutkimus ry 2017, 36–37.)

Oikaistun taseen vaihtuvat vastaavat jakaantuu vaihto-omaisuuteen, lyhytaikaisiin saamisiin sekä rahoihin ja rahoitusarvopapereihin. Vaihto-omaisuus muodostuu seuraavista eristä: aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet ja muu vaihto-omaisuus Ainoa tarvittava oikaisu liittyy valmiit tuotteet -erään. Jos tukku- tai vähittäiskauppaa harjoittava yritys kirjaa vaihto-omaisuutensa tähän erään, siirretään kyseinen erä aineisiin ja tarvikkeisiin. (Yritystutkimus ry 2017, 38.)

Lyhytaikaiset saamiset muodostuu eristä: myyntisaamiset, sisäiset myyntisaamiset, muut sisäiset saamiset ja muut saamiset. Myyntisaamisia on oikaistava, jos yritys käyttää factoringrahoitusta ja soveltaa samalla nettokirjaustapaa. Tässä tapauksessa käytetty factoringluotto lisätään myyntisaamisiin ja taseen velkoihin. Tämä oikaisu ei ole tarpeellinen, jos saamisten luottoriski on siirtynyt rahoittajalle. Muut saamiset sisältää virallisen taseen erät: lainasaamiset, muut saamiset, siirtosaamiset sekä maksamattomat osakkeet ja osuudet. Siirtosaamisiin saattaa sisältyä osatuloutussääntöjä. Nämä saamiset käsitellään tunnuslukulaskennassa ja maksuvalmiustarkastelussa käyttöpääoman eränä. Oikaistun taseen vaihtuvien vastaavien viimeisenä eränä on rahat ja rahoitusarvopaperit. Tämä erä muodostuu suoraan virallisen taseen eristä: rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. (Yritystutkimus ry 2017, 39–40.)

Seuraavaksi siirrytään käsittelemään oikaistun taseen **vastattavaa-puolta**. Oikaistussa taseessa ensimmäisenä vastattavaa-puolella esitetään oma pääoma. Omaan pääomaan sisältyy seuraavat erät: osake- tai muu peruspääoma, ylikurssi-, vara- ja arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto, muut rahastot, kertyneet voittovarot, tilikauden tulos ja pääomalainat. (Yritystutkimus ry 2017, 30.) Pääosin oman pääoman erät saadaan suoraan virallisen taseen yksittäisistä eristä tai yhdistelmällä virallisessa taseessa erikseen esitettäviä eriä. Tilikauden voitto (tappio) -erä saadaan virallisen tilinpäätöksen tuloslaskelmalta.

Oikaistun taseen oman pääoman jälkeen esitetään veroperusteiset varaukset, poistoero ja oman pääoman oikaisut. Poistoeroon ja veroperusteisiin varauksiin liittyy oikaisu, jossa molemmista

eristä on siirrettävä yhteisöverokannan mukainen osuus laskennalliseen verovelkaan. Yritystutkimus ry:n mukaan oman pääoman oikaisut koostuvat niistä eristä, joilla on analyysin edetessä oikaistu virallisen taseen omaisuuseriä tai velkoja. Omaisuuseriin on tehtävä oikaisuja muun muassa sellaisissa tilanteissa, kun viralliseen taseeseen on aktivoitu liikearvoa tai muita aineettomia hyödykkeitä, joihin ei liity tulonodotuksia tai joiden aktivointi ei täytä lain ja asetusten vaatimia edellytyksiä. Muita oman pääoman oikaisuja aiheuttaa epävarmat saamiset, esimerkiksi lainasaamiset, joiden takaisinmaksuun liittyy epävarmuutta. Tämän lisäksi oikaisuja aiheuttaa saamiset henkilön omistajilta, osakeyhtiölain vastaiset lainasaamiset, aiheettomat arvonorotukset, käyvän arvonn muutokset, pysyvien vastaavien arvon oikaisu ja poisto-oikaisu. (Yritystutkimus ry 2017, 44–45).

Oikaistun taseen vieras pääoma jaetaan pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan, laskennalliseen verovelkaan, pakollisiin varauksiin, leasingvastuihin ja lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Vieras pääoma on esitettävä taseessa aina niin lyhyt- kuin pitkäaikaisena vieraana pääomana. Pitkäaikainen vieras pääoma muodostuu seuraavista eristä: pääomalainat, lainat rahoituslaitoksilta, takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta, saadut ennakot, sisäiset velat ja muut pitkäaikaiset velat. Jos yrityksellä on välirahoitusinstrumentteja, kuten vaihtovelkakirjalainoja, optiolainoja ja voitto-osuuslainoja, on ne kirjattava virallisessa taseessa vieraaseen pääomaan. Oikaistaessa tasetta voidaan siirtää oman pääoman ehtoisia välirahoitusinstrumentteja taseen omiin varoihin, mikäli ne täyttävät seuraavat edellytykset: vakuudettomuus, muita lainoja heikompi etuoikeus, korottomuus ja ei määrätty takaisinmaksuaikaa. Virallisessa taseessa pääomalaina merkitään vieraaseen pääomaan erilliseksi eräksi. Mikäli pääomalainaa on merkitty taseeseen, tehdään siihen oikaisua sen verran, että syntyneet tappiot saadaan katettua ja sidottu oma pääoma säilytettyä omassa pääomassa. Loput tästä erästä jätetään vieraaseen pääomaan. (Yritystutkimus ry 2017, 46.)

Laskennalliseen verovelkaan merkitään aiemmin poistoerosta ja veroperusteisista varauksista siirretty yhteisöverokannan mukainen osuus. Pakollisiin varauksiin merkitään sellaiset menot, jotka yritys on varautunut suorittamaan, mutta niihin ei liity tulonodotuksia. Yleensä nämä varaukset ovat korottomia pitkäaikaisia velkoja. Tämä erä pitää sisällään virallisen taseen erät: eläkevaraukset, verovaraukset ja muut pakolliset varaukset. Leasingvastuut kirjataan taseen vastaavaa-puolen leasingomaisuuden kirjauksen yhteydessä. Oikaistussa taseessa esitetään siis jäljellä olevat leasingmaksut vastaavaa-puolen leasingomaisuudessa ja vastattavaa-puolen leasingvastuissa saman määräisinä. (Yritystutkimus ry 2017, 49.)

Oikaistussa taseessa lyhytaikainen vieras pääoma muodostuu seuraavista eristä: korolliset lyhytaikaiset velat, saadut ennakot, ostovelat, sisäiset ostovelat, muut sisäiset korolliset velat, muut sisäiset korottomat velat, muut korottomat lyhytaikaiset velat. Korollista lyhytaikaista velkaa oikaistaan lisäämällä taseen ulkopuolinen factoringluotto tähän erään. Ostovelkoja oikaistaan siirtämällä siihen sisältyvät osamaksuvelat lyhytaikaiseen korolliseen vieraaseen pääomaan. Muihin lyhytaikaisen vieraan pääoman eriin saadaan erät suoraan yhdistelemällä virallisen taseen eriä ja nämä erät eivät vaadi varsinaisia oikaisutoimenpiteitä. (Yritystutkimus ry 2017, 50.)

4.3 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi

Prosenttilukumuotoisessa tilinpäätöksessä tuloslaskelman erät esitetään suhteuteltutena liikevaihtoon ja taseen erät suhteutettuna taseen loppusummaan. Prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä voi hyödyntää monin tavoin. Sen avulla voidaan esimerkiksi arvioida sitä, miten eri kustannuserät muuttuvat suhteessa liikevaihtoon. Tämän avulla analysoija saa arvokasta tietoa yrityksen tuloslaskelman ja taseen rakenteesta sekä tilinpäätöserien kehittymisestä eri vuosien välillä. Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös mahdollistaa myös kustannus- ja taserakenteiden vertailun hyvinkin eri kokoisten yritysten välillä. (Niskanen & Niskanen 2003, 87–89.)

Trendianalyysia käytetään menetelmänä tilinpäätöserien ajallisen kehityksen tarkasteluun. Ennen trendianalyysia analysoijan on tehtävä useammalta vuodelta prosenttilukumuotoinen tilinpäätös. Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös on laadittava siten, että kunkin erän varhaisimman vuoden arvoksi asetetaan 100 ja erän myöhempinä vuosina toteutuvia arvoja verrataan tähän varhaisimpaan perusvuoteen. Vertaaminen tapahtuu laskemalla, montako prosenttia tämä kyseinen erä on perusvuoden arvosta. (Niskanen & Niskanen 2003, 96.)

5 ANALYSOITAVAT TUNNUSLUVUT

Tilinpäätöksen pohjalta lasketut tunnusluvut ovat mittareita, joiden tavoitteena on mitata yrityksen taloudellista suorituskykyä. Tunnusluvut jaetaan yleensä kolmeen ryhmään: kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus. Perinteisesti tunnusluvut esitetään suhdelukumuotoisina. Tämä tarkoittaa sitä, että yksi tilinpäätöksen erä suhteutetaan johonkin toiseen tilinpäätöserään, esimerkiksi liikevaihtoon tai taseen loppusummaan. Suhdelukumuotoiset tunnusluvut mahdollistavat vertailun eri vuosien ja erikokoisten yritysten välillä. (Niskanen & Niskanen 2003, 110–111.)

Tilinpäätösaineiston luotettavuus vaikuttaa voimakkaasti laskettujen tunnuslukujen antamien mittaustulosten tarkkuuteen. Tunnuslukujen toimivuuteen ajatellaan vaikuttavan myös kaksi muuta tekijää. Ensimmäisenä on validiteetti, joka tarkoittaa tunnusluvun kykyä mitata juuri sitä ominaisuutta, jota sen on tarkoitus mitata. Tunnusluku katsotaan validiksi, mikäli se antaa keskimäärin oikeita, harhattomia tuloksia. Toisena tekijänä on tunnusluvun reliabiliteetti eli luotettavuus. Tämä tarkoittaa tunnusluvun kykyä antaa ei-sattumanvaraisia mittaustuloksia. Tunnusluvun katsotaan olevan reliabeli, jos sen antamien mittaustulosten hajonta on pieni. (Niskanen & Niskanen 2003, 111.)

Tunnuslukuanalyysi ei ole pelkästään teknistä tunnuslukujen laskemista, vaan yhtenä keskeisimpänä osana on tunnuslukujen pohjalta tehtävä arviointi. Tämän takia tunnuslukuja on hyvä laskea aina useamman vuoden osalta, koska yhden yrityksen yhdeltä vuodelta lasketuista tunnusluvuista pystyy harvoin tekemään johtopäätöksiä. Jotta tunnusluvuista voidaan tehdä johtopäätöksiä, on ne suhteutettava johonkin vertailutietoon. Vertailutyyppit jaetaan kahteen ryhmään, ajalliseen poikkileikkausanalyysiin ja aikasarja-analyysiin. Ajallisessa poikkileikkausanalyysissä valitaan yksi vuosi, jolloin yritystä verrataan muihin saman alan yrityksiin tai toimialan keskiarvoihin. Aikasarja-analyysissä tarkastellaan puolestaan yrityksen omaa kehitystä pidemmällä aikavälillä. Tällöin voidaan seurata tarkemmin yrityksen oman taloudellisen tilan kehittymistä. Tilinpäätösanalyysiin voi yhdistää myös molempien luonteisia analyyssejä. (Niskanen & Niskanen 2003, 111–112.)

Tunnuslukuja on paljon eri yritysten ja toimialojen tarpeisiin. Yritystutkimus ry esittää kirjassaan ”Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi” yhteensä 31 tunnuslukua ja siinäkin ei ole vielä kaikki tunnusluvut, joita tilinpäätöksestä voi muodostaa. (Niskanen & Niskanen 2003, 110.)

5.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Liiketoiminnan kannattavuus on jatkuvan liiketoiminnan perusedellytys. Kannattavuutta mitataan joko absoluuttisesti tai suhteellisesti. Absoluuttinen kannattavuus mittaa liiketoiminnan tuottojen ja kulujen erotusta eli voittoa. Suhteellinen kannattavuus kertoo voiton suhteen yritykseen sijoitettuun pääomaan nähden. (Yritystutkimus ry 2017, 63.) Absoluuttisen kannattavuuden mittareita ovat esimerkiksi käyttökate, liiketulos ja nettotulos. Suhteellisiä kannattavuuden mittareita ovat kaikki tilinpäätöstunnusluvut, joissa absoluuttinen kannattavuus jaetaan suhteuttavalla tilinpäätöserällä kuten esimerkiksi taseen pääomaerällä tai tuloslaskelman liikevaihdolla. (Niskanen & Niskanen 2003, 112.) Tällaisia suhteellisen kannattavuuden mittareita ovat esimerkiksi käyttökateprosentti ja liiketulosprosentti.

Käyttökateprosentista nähdään yrityksen liiketoiminnan tulos ennen poistoja ja rahoituseriä. Käyttökateprosenttia suositellaan verrattavaksi pelkästään saman toimialan yritysten kesken. Käyttökateprosentille ei ole määritelty yleistä tavoitearvoa. Sen riittävyttä arvioitaessa on otettava huomioon toimialan lisäksi myös aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistovaatimukset ja vieraan pääoman rahoituskulujen määrä. (Yritystutkimus ry 2017, 64.) Alla olevasta kaavasta 1 nähdään, miten käyttökateprosentti lasketaan.

KAAVA 1. Käyttökateprosentti (Yritystutkimus ry 2017, 64)

Käyttökate = Liiketulos + poistot ja arvonalentumiset

$$\text{Käyttökate-\%} = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$$

Liiketuloksesta nähdään, kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoitustuottoja ja -kuluja sekä välittömiä veroja. Liiketulos eroaa virallisen tuloslaskelman liikevoitosta (-tappiosta) analyysissä tehtyjen oikaisujen määrän verran. Näitä oikaisuja ovat esimerkiksi laskennallinen palkkakorjaus sekä liiketoiminnan muista tuotoista ja kuluista satunnaisesti eriin tehty siirrot. (Yritystutkimus ry 2017, 64.) Alla olevasta kaavasta 2 nähdään, miten liiketulosprosentti lasketaan.

KAAVA 2. Liiketulosprosentti (Yritystutkimus ry 2017, 64)

$$\text{Liiketulos-\%} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$$

Yritystutkimus ry (2017, 65) on määritellyt liiketulosprosentin arviointia helpottamaan seuraavanlaiset ohjearvot:

- yli 10 % hyvä
- 5 – 10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko

Nettotulos muodostetaan lisäämällä liiketulokseen tuloslaskelman rahoitustuotot ja vähentämällä siitä rahoituskulut ja verot. Nettotuloksen täytyy olla positiivinen, jotta liiketoimintaa voidaan pitää kannattavana. (Yritystutkimus ry 2017, 65.) Alla olevasta kaavasta 3 nähdään, miten nettotulosprosentti lasketaan.

KAAVA 3. Nettotulosprosentti (Yritystutkimus ry 2017, 65)

$$\text{Nettotulos} = \text{Liiketulos} + \text{rahoitustuotot} - \text{rahoituskulut} - \text{verot}$$

$$\text{Nettotulos-\%} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$$

5.2 Maksuvalmiuden ja käyttöpääoman kiertoaikojen tunnusluvut

Maksuvalmiuden tunnusluvut kertovat yrityksen kyvystä selvittää ajallaan kaikista lyhyellä aikavälillä erääntyvistä maksuista ja velvoitteista. Maksuvalmiuden tunnusluvut kiinnostavat erityisesti velkojia ja tavarantoimittajia. (Niskanen & Niskanen 2003, 117.)

Maksuvalmiutta voi olla luonteeltaan kahdenlaista sekä dynaamista että staattista. Dynaamisella maksuvalmiudella mitataan yrityksen tulorahoituksen riittävyyttä tilikauden aikaisien maksuvelvoit-

teiden hoitoon. Esimerkiksi kassavirtalaskelmalla voidaan tutkia yrityksen dynaamista maksuvalmiutta. Staattisessa näkökulmassa puolestaan tutkitaan maksuvalmiutta jollain tietyllä hetkellä ja verrataan nopeasti rahaksi muutettavan omaisuuden suhdetta lyhytaikaisiin velkoihin. (Yritystutkimus ry 2017, 74.)

Quick ratiolla mitataan sitä, kuinka hyvin yrityksellä on mahdollisuus selvittää lyhytaikaisista veloistaan pelkän rahoitusomaisuutensa avulla (Yritystutkimus ry 2017, 74). Alla olevasta kaavasta 4 nähdään, miten quick ratio lasketaan.

KAAVA 4. Quick ratio (Yritystutkimus ry 2017, 74)

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus - osatuloutuksen saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma - lyhytaikaiset saadut ennakot}} * 100$$

Saaduilla ennakoilla tarkoitetaan keskeneräisiin töihin tai projekteihin liittyviä lyhytaikaisia ennakoita. Mikäli rahoitusomaisuuteen kuuluu vahvistetuista tappiosta johtuvaa laskennallista verosäämistä, on se vähennettävä tunnuslukua laskettaessa rahoitusomaisuudesta. (Yritystutkimus ry 2017, 75.)

Yritystutkimus ry (2017, 75) on antanut tunnusluvulle seuraavanlaiset ohjearvot, joiden mukaan tunnuslukua voidaan arvioida:

- yli 1 hyvä
- 0,5 – 1 tyydyttävä
- alle 0,5 heikko

Käyttöpääomaeriä voidaan myös tarkastella tunnuslukujen avulla. Myyntisaamisten, ostovelkojen sekä varaston kiertoaikaa ja kiertonopeutta mittaavat tunnusluvut kertovat sen, kuinka nopeasti käyttöpääomaerät muuttuvat yrityksessä rahaksi. (Niskanen & Niskanen 2003, 122.)

Myyntisaamisten kiertoaika kertoo sen, kuinka kauan menee, että myyntitulot kirjautuvat saamisista rahana yrityksen kassaan (Yritystutkimus ry 2017, 72). Alla olevasta kaavasta 5 nähdään, miten myyntisaamisten kiertoaika lasketaan.

KAAVA 5. Myyntisaamisten kiertoaika, pv (Yritystutkimus ry 2017, 72)

$$\text{Myyntisaamisten= } 365 * (\text{Myyntisaamiset} + \text{sisäiset myyntisaamiset}) \\ \text{kiertoaika, pv} \quad \frac{\quad}{\quad} \\ \text{Liikevaihto (12 kk)}$$

5.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Yrityksen vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Vakavaraisuuden tunnusluvut mittaavat siis yrityksen pääomarakennetta. (Niskanen & Niskanen 2003, 130.) Yrityksen rahoitus jaetaan yleensä kahteen osaan, omaan pääomaan ja vieraseen pääomaan. Yrityksen rahoitusasemaa tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota näiden kahden väliseen suhteeseen. (Yritystutkimus ry 2017, 69.)

Omavaraisuusasteella mitataan yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä (Yritystutkimus ry 2017, 69). Tunnusluku lasketaan siten, että yrityksen oma pääoma suhteutetaan taseen loppusummaan. Taseen loppusummasta tulee vähentää sellaiset saadut ennakot, joihin liittyy keskeneräinen työ tai projekti ja se sisältyy yrityksen vaihtomaisuuteen. (Niskanen & Niskanen 2003, 131.) Alla olevasta kaavasta 6 nähdään omavaraisuusasteen laskukaava.

KAAVA 6. Omavaraisuusaste (Yritystutkimus ry 2017, 69)

$$\text{Omavaraisuusaste-\%} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma - saadut ennakot}} * 100$$

Yritystutkimus ry (2017, 70) on antanut omavaraisuusasteelle seuraavanlaiset ohjearvot, joiden mukaan tunnuslukua voidaan arvioida:

- yli 40 % hyvä
- 20 – 40 % tyydyttävä
- alle 20 % heikko

Yrityksen omavaraisuuden lisäksi vakavaraisuuden tunnuslukuina mitataan yleensä yrityksen velkaantuneisuutta. Velkaantuneisuutta voidaan mitata kolmella eri tunnusluvulla, joita ovat suhteellinen velkaantuneisuus, nettovelka-% ja net gearing eli nettovelkaantumisaste (Yritystutkimus ry 2017, 70–71).

6 TOIMEKSIANTAJAYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Opinnäytetyön toimeksiantaja on lappilainen vuonna 1999 perustettu taksiyritys. Yrityksellä on yksi taksilupa ja tällä hetkellä se työllistää yrittäjän lisäksi yhden työntekijän. Yritys toimii maaseututaksina pienellä paikkakunnalla ja tämän johdosta suurin osa yrityksen ajoista on Kelan suorakorvausajoja sekä sosiaali- ja vammaispalveluajoja. Toimeksiantajayrityksen yritysmuoto on yksityinen elinkeinonharjoittaja ja tilikautena toimii kalenterivuosi.

Tilinpäätösanalyysi toteutetaan toimeksiantajayrityksen vuosien 2015–2017 tilinpäätöstietojen pohjalta. Analyysia varten yrityksen tilinpäätöksiä ei koettu tarpeelliseksi oikaista, koska kyseessä on pieni kirjanpitovelvollinen. Tilinpäätökset muutettiin kuitenkin oikaistun tuloslaskeman ja tasekaavan muotoon, jotta tunnusluvut olisi helpompi laskea. Analyysi muodostuu prosenttilukumuotoisesta tilinpäätöksestä, trendianalyysistä ja tunnuslukuanalyysistä. Tunnuslukuanalyysiin on valittu laskettavaksi toimeksiantajan kannalta tärkeimmiksi katsotut kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut.

Jos yrityksen tilinpäätöksiä olisi lähdetty oikaisemaan, niin Yritystutkimus ry:n ohjeiden mukaan tarvittavia oikaisuja olisi ollut tuloslaskeman oikaisuun liittyvä laskennallinen palkkakorjaus ja veronpalautuksien oikaisu vuoden 2015 tuloslaskelman välittömistä veroista. Laskennallinen palkkakorjaus täytyy tehdä silloin, jos omistajan työpanosta vastaavaa palkkaa ei ole merkitty tuloslaskelmaan kuluksi. Yksityisen elinkeinonharjoittajan palkkaa ei merkitä koskaan kuluksi tuloslaskelmaan, joten tämän takia oikaisu kuuluisi tässä tapauksessa tehdä. (Yritystutkimus ry 2017, 21.) Aiemmin esitetystä kuvioista 3 voidaan nähdä Yritystutkimus ry:n suositus palkkakorjauksen määrän porrastukseen yrityksen liikevaihdon mukaan. Toimeksiantajayrityksen liikevaihto jää kuitenkin alle 100 000 euron kaikkina analysoitavina vuosina, joten laskennallisen palkkakorjauksen minimiliikevaihtovaatimus ei täyty. Palkkakorjaus on siis laskennallinen erä, joka rasittaa yrityksen kannattavuutta, mutta sillä ei ole vaikutusta vakavaraisuuteen tai kassavirtaan (Yritystutkimus ry 2017, 21). Analysoitavien vuosien taseisiin liittyvä ainoa tarvittava oikaisu olisi liittynyt yrityksen verotusperusteisissa varauksissa olevaan toimintavaraukseen. Tämä oikaisu ei olisi vaikuttanut oleellisesti laskettaviin tunnuslukuihin.

6.1 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös

Prosenttilukumuotoisessa tuloslaskelmassa erät esitetään suhteutettuna liikevaihtoon (Niskanen & Niskanen 2003, 87). Taulukosta 2 nähdään toimeksiantajayrityksen prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma vuosilta 2015–2017. Tästä voidaan todeta, että yrityksen kulurakenne on pysynyt hyvin yhdenmukaisena tarkasteltavien vuosien aikana.

TAULUKKO 2. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma vuosilta 2015–2017

Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma	2017	2016	2015
LIKEVAIHTO	100,00 %	100,00 %	100,00 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Aine- ja tarvikekäyttö	14,09 %	10,26 %	10,62 %
Henkilöstökulut	30,22 %	32,60 %	29,90 %
Liiketoiminnan muut kulut	13,74 %	15,12 %	11,95 %
KÄYTTÖKATE	41,95 %	42,02 %	47,53 %
Suunnitelman mukaiset poistot	9,88 %	7,96 %	4,75 %
LIIKETULOS	32,07 %	34,06 %	42,78 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,00 %	0,0004 %	0,016 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0,006 %	0,00 %	0,007 %
Välittömät verot	6,16 %	7,06 %	12,25 %
NETTOTULOS / TILIKAUDEN TULOS	25,91 %	27,00 %	30,54 %

Prosenttilukumuotoisesta tuloslaskemasta voidaan todeta, että yrityksen suurin kuluerä suhteessa liikevaihtoon on henkilöstökulut. Henkilöstökulut ovat pysyneet kuitenkin melko samalla tasolla tarkasteltavien vuosien aikana. Liiketoiminnan muut kulut -erä on seuraavaksi suurin kuluerä. Se on ollut korkeimmillaan vuonna 2016. Tähän syynä ovat korkeammat alle 3 vuotiset kalustohankinnat sekä ajoneuvokulut. Alle 3 vuotisen kalusto -erän kasvun selittää se, että vuonna 2016 ostettiin uutta kalustoa kelakyytejä varten järjestelmäuudistuksen myötä. Aine- ja tarvikekäyttö -erä on kulueränä melkein samalla tasolla liiketoiminnan muiden kulujen kanssa. Vuonna 2017 se on kasvanut reilut kolme prosenttia verrattuna aiempiin vuosiin. Kasvun selittää se, että vuonna 2017 rengaskulut ja ajoneuvon huolto- ja korjauskulut ovat olleet yli puolet korkeammat kuin aikaisempina vuosina. Suunnitelman mukaiset poistot -erä on kasvanut yli kaksinkertaiseksi vuoteen 2017 mennessä. Poistojen kasvu johtuu uusien ammattiautojen hankinnasta vuosina 2016 ja 2017. Välittömien verojen määrä on ollut vuonna 2015 kaksinkertainen verrattuna vuoteen 2017. Verojen määrän aleneminen selittyy verotettavan tuloksen määrän alenemisella.

Prosenttilukumuotoisessa taseessa erät esitetään suhteessa taseen loppusummaan (Niskanen & Niskanen 2003, 87). Taulukosta 3 nähdään toimeksiantajayrityksen prosenttilukumuotoinen tase vuosilta 2015–2017. Tästä voidaan todeta, että taseen omaisuus- ja rahoitusrakenteessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia tarkastelujakson aikana.

TAULUKKO 3. Prosenttilukumuotoinen tase 2015-2017

Prosenttilukumuotoinen tase	2017	2016	2015
Vastaavaa			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Rakennukset ja rakennelmat	20,35 %	25,86 %	35,23 %
Koneet ja kalusto	57,76 %	55,53 %	45,19 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	78,11 %	81,39 %	80,42 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Myyntisaamiset	14,02 %	12,98 %	14,60 %
Muut saamiset	6,51 %	3,96 %	2,80 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	20,53 %	16,94 %	17,40 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	1,36 %	1,66 %	2,18 %
Vastaavaa yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Vastattavaa			
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma (tmi)	75,45 %	70,09 %	115,03 %
Yksityistilit tilikaudella (-)	-32,31 %	-44,48 %	-129,54 %
Tilikauden voitto (tappio)	52,71 %	66,44 %	106,18 %
Taseen oma pääoma yhteensä	95,86 %	92,05 %	91,66 %
Verotuserusteiset varaukset	2,18 %	2,65 %	3,47 %
Poistoero ja veroperusteiset varaukset yhteensä	2,18 %	2,65 %	3,47 %
VIERAS PÄÄOMA			
Ostovelat	0,79 %	1,53 %	0,00 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	1,18 %	3,76 %	4,87 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	1,97 %	5,29 %	4,87 %
Vastattavaa yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Vastaavaa-puolella suurin omaisuuserä on aineelliset hyödykkeet. Ajoneuvoihin kohdistuneet investoinnit näkyvät koneet ja kalusto -erän prosentuaalisen osuuden kasvussa vuosina 2016 ja 2017. Vastattavaa-puolella suurin erä on taseen oma pääoma. Oman pääoman määrää kasvattaa

vuosina 2016 ja 2017 reilusti vähentynyt yksityisottojen määrä. Pitkäaikaista vierasta pääomaa yrityksellä ei ole lainkaan. Vieras pääoma koostuu siis ainoastaan lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta ja sen määrä suhteessa taseen loppusummaan on erittäin vähäinen.

6.2 Trendianalyysi

Trendianalyysia käytetään menetelmänä tilinpäätöserien ajallisen kehityksen tarkasteluun (Niskanen & Niskanen 2003, 96). Taulukosta 4 nähdään toimeksiantajayrityksen tuloslaskelman trendianalyysi vuosilta 2015–2017.

TAULUKKO 4. Tuloslaskelman trendianalyysi 2015–2017

Tuloslaskelman trendianalyysi	2017	2016	2015
LIKEVAIHTO	93,37 %	92,56 %	100,00 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	93,37 %	92,56 %	100,00 %
Aine- ja tarvikkeikäyttö	123,88 %	89,41 %	100,00 %
Henkilöstökulut	94,35 %	100,93 %	100,00 %
Liiketoiminnan muut kulut	107,38 %	117,12 %	100,00 %
KÄYTTÖKATE	82,41 %	81,82 %	100,00 %
Suunnitelman mukaiset poistot	193,99 %	154,95 %	100,00 %
LIIKETULOS	70,00 %	73,69 %	100,00 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,00 %	2,13 %	100,00 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	80,65 %	0,00 %	100,00 %
Välittömät verot	46,96 %	53,34 %	100,00 %
NETTOTULOS / TILIKAUDEN TULOS	79,20 %	81,83 %	100,00 %

Trendianalyysista voidaan huomata, että yrityksen liikevaihto on pienentynyt vuosien 2015 ja 2016 välillä 7,44 %. Vuoden 2017 liikevaihto on pysynyt lähes samalla tasolla vuoden 2016 liikevaihdon kanssa, mutta se on edelleen 6,63 % pienempi verrattuna perusvuoteen 2015. Aine- ja tarvikkeikäyttö -erän kasvu vuonna 2017 selittyi korkeammilla rengaskuluilla sekä ajoneuvon huolto- ja korjauskuluilla. Henkilöstökulut ovat vuonna 2015 ja 2016 pysyneet melkein samalla tasolla. Vuonna 2017 henkilöstökuluja ollaan kuitenkin saatu 5,65 % pienemmäksi perusvuoteen verrattuna. Liiketoiminnan muut kulut -erä on kasvanut vuonna 2016 17,12 % perusvuoteen nähden. Tämä kasvu selittyy jo aiemmin mainitun kelakyyteihin liittyvän uuden kaluston hankinnalla. Suunnitelman mukaiset poistot -erä on kasvanut lähes kaksinkertaiseksi vuosien 2016–2017 ajoneuvoinvestointien myötä. Tilikauden tuloksen vähentymisen selittää liikevaihdon pieneneminen ja kulujen kasvaminen perusvuoteen nähden.

Taulukosta 5 nähdään toimeksiantajayrityksen taseen trendianalyysi vuosilta 2015–2017. Vastavaa-puolen kasvun voidaan huomata johtuvat aineellisten hyödykkeiden investoinneista ja lyhytaikaisten saamisten kasvusta perusvuoteen nähden. Koneet ja kalusto -erä on kasvanut yli puolella ajoneuvoinvestointien myötä. Lyhytaikaiset saamiset -erä on kasvanut perusvuoteen nähden yhteensä 88,18 % vuonna 2017. Suurin kasvu on tapahtunut muut saamiset -erässä. Tämän selittää se, että siirtosaamisissa on vuonna 2017 ollut enemmän saatavia niin liikennevakuutuksesta kuin yrittäjän tapaturmavakuutuksesta. Rahat ja rahoitusarvopaperit -erä on pysynyt joka vuosi saman määräisenä.

TAULUKKO 5. Taseen trendianalyysi 2015–2017

Taseen trendianalyysi	2017	2016	2015
Vastaavaa			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Rakennukset ja rakennelmat	92,16 %	96,00 %	100,00 %
Koneet ja kalusto	203,92 %	160,69 %	100,00 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	154,96 %	132,35 %	100,00 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Myyntisaamiset	153,14 %	116,25 %	100,00 %
Muut saamiset	370,77 %	184,92 %	100,00 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	188,18 %	127,31 %	100,00 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Vastaavaa yhteensä	159,55 %	130,77 %	100,00 %
Vastattavaa			
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma (tmi)	104,66 %	79,69 %	100,00 %
Yksityistilit tilikaudella (-)	39,79 %	44,90 %	100,00 %
Tilikauden voitto (tappio)	79,20 %	81,83 %	100,00 %
Taseen oma pääoma yhteensä	166,85 %	131,33 %	100,00 %
Verotuserusteiset varaukset	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Poistoero ja veroperusteiset varaukset yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %
VIERAS PÄÄOMA			
Ostovelat	-	-	100,00 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	38,70 %	100,97 %	100,00 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	64,44 %	142,15 %	100,00 %
Vastattavaa yhteensä	159,55 %	130,77 %	100,00 %

Vastattavaa-puolen kasvun voidaan huomata johtuvan taseen oman pääoman määrän kasvusta. Taseen oman pääoman osuus on kasvanut vuoteen 2017 mennessä jopa 66,85 %, vaikka tilikauden voitto on vähentynyt perusvuoteen nähden. Kasvu johtuu yksityisottojen vähentyneestä määrästä ja siitä, että peruspääoma on jälleen vuonna 2017 saatu nostettua jopa 4,66 % suuremmaksi verrattuna perusvuoteen. Vuonna 2016 peruspääoma pienentyi reilut 20 %, mutta yksityisottojen määrä vähentyi myös yli puolella, joten peruspääoman pientymisellä ei ollut radikaalia vaikutusta oman pääoman määrään. Verotusperusteisissa varauksissa näkyy toimintavaraus, joka on pysynyt joka vuosi saman summaisena. Vieras pääoma koostuu pelkästään lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta ja sen määrä suhteessa taseen loppusummaan on erittäin vähäinen. Vieraan pääoman ostovelat -erän trendiä ei ole esitetty, koska perusvuonna 2015 ostovelkoja ei ole ollut ollenkaan.

6.3 Tunnuslukuanalyysi

Toimeksiantajayrityksen tunnuslukuanalyysi on toteutettu aikasarja-analyysinä. Aikasarja-analyysin lisäksi on hyödynnetty myös hieman ajallista poikkileikkausanalyysia. Analysoitavat tunnusluvut on laskettu toimeksiantajayrityksen vuosien 2015–2017 tilinpäätöstietojen pohjalta. Yritystutkimus ry on antanut kirjassaan ”Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi” ohjearvot osalle tunnusluvuista. Toimeksiantajayrityksen tunnuslukuja verrataan näihin ohjearvoihin ja sen lisäksi toimialasidonnaisia tunnuslukuja verrataan pienissä määrin Finnvera Oyj:n toimialatietojen (liite 3) mediaaniin vuodelta 2015.

Alla olevasta taulukosta 6 nähdään kaikki toimeksiantajayritykselle lasketut tunnusluvut ajalta 2015–2017. Taulukon avulla voi luoda kokonaiskuvan yrityksen tunnusluvuista ennen kuin jokaiseen tunnuslukuun perehdytään tarkemmin.

TAULUKKO 6. Toimeksiantajayrityksen tunnusluvut 2015–2017

Tunnusluvut	2017	2016	2015
Käyttökate -%	41,95 %	42,02 %	47,53 %
Liiketulos -%	32,07 %	34,06 %	42,78 %
Nettotulos -%	25,91 %	27,00 %	30,54 %
Quick ratio	11,14	3,52	4,02
Myyntisaamisten kiertoaika, pv	25	19	15
Omavaraisuusaste -%	98,03 %	94,71 %	95,13 %

6.3.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Kannattavuuden tunnusluvuista laskettaviksi valittiin käyttökateprosentti, liiketulosprosentti ja nettotulosprosentti. Yrityksen tuloslaskelmia ei oikaistu laskennallisella palkkorajauksella, joten kannattavuuden tunnusluvut antavat hieman todellisuutta paremman kuvan yrityksen kannattavuudesta. Yritystutkimus ry:n mukaan (2017, 64) käyttökateprosentille ei voida määritellä yleispätevää tavoitearvoa. Finnvera Oyj:n toimialatietojen (liite 3) mukaan taksialan käyttökateprosentin mediaani on vuonna 2015 ollut 21,8 %. Toimialan mediaaniin verrattuna toimeksiantajayrityksen käyttökateprosentti on ollut lähes puolet korkeammalla tasolla lähes joka vuosi.

Yritystutkimus ry:n (2017, 65) ohjearvojen mukaan liiketulosprosentin ollessa yli 10 %, voidaan sen ajatella olevan hyvällä tasolla. Finnvera Oyj:n toimialatietojen (liite 3) mukaan taksiliikenteen liiketulosprosentin mediaani on vuonna 2015 ollut 13,5 %. Näihin arvoihin verrattuna voidaan todeta, että yrityksen liiketulosprosentti on ollut erittäin hyvällä tasolla koko tarkastelujakson ajan. Liiketulosprosentti on kuitenkin vuonna 2017 pienentynyt 10,71 % verrattuna vuoteen 2015. Tähän vaikuttaa liikevaihdon vähentyminen ja kuluja sekä suunnitelman mukaiset poistojen kasvaminen.

Yritystutkimus ry:n (2017, 65) mukaan nettotuloksen täytyy olla positiivinen, jotta yritystoimintaa voidaan pitää kannattavana. Finnvera Oyj:n toimialatietojen (liite 3) mukaan taksialan nettotulosprosentin mediaani on ollut 6,4 % vuonna 2015. Yrityksen nettotulosprosentin voidaan todeta olevan erittäin kannattavalla tasolla koko tarkastelujakson ajan. Tässä tapauksessa yrityksen nettotulos on myös sama kuin kokonaistulos ja tilikauden tulos, koska yrityksellä ei ole lainkaan satunnaisia tuottoja tai kuluja kirjanpidossa.

6.3.2 Maksuvalmiuden ja käyttöpääoman kiertoaikojen tunnusluvut

Kannattavuuden tunnuslukujen jälkeen siirrytään käsittelemään maksuvalmiuden ja käyttöpääoman kiertoaikojen tunnuslukuja. Maksuvalmiuden tunnusluvuista laskettavaksi valittiin quick ratio ja kiertoajoista myyntisaamisten kiertoaika. Yritystutkimus ry:n (2017, 75) ohjearvojen mukaan quick ratio on hyvällä tasolla, jos se on yli 1. Finnvera Oyj:n toimialatietojen (liite 3) mukaan taksialan quick ratio -tunnusluvun mediaani on ollut 0,8 vuonna 2015. Näiden tietojen perusteella voidaan todeta, että yrityksen quick ratio on ollut koko tarkastelujakson ajan erittäin hyvällä tasolla.

Vuonna 2017 quick ratio on kasvanut jopa 11,14 asti. Tämä johtuu siitä, että yrityksen rahoitusomaisuus on kasvanut ja lyhytaikainen vieras pääoma pienentynyt aiempiin vuosiin nähden.

Toimeksiantajayrityksen myyntisaamisten kiertoaikaa tarkastellessa voidaan huomata, että tämä tunnusluku on kasvanut 10 päivällä vuodesta 2015 vuoteen 2017 mennessä. Finnvera Oyj:n toimialatietojen (liite 3) mukaan tämän tunnusluvun mediaani on ollut 12 pv vuonna 2015. Toimialan mediaaniin verrattuna yrityksen myyntisaamisten kiertoaika on hidas, erityisesti vuonna 2017. Myyntisaamisten kiertoaajan hidastuminen johtuu siitä, että vuonna 2017 yrityksellä oli reilusti myyntisaatavia kaupungilta sosiaali- ja vammaispalveluajoihin liittyen. Vuonna 2015 myyntisaatavia sosiaali- ja vammaispalveluajoista ei ollut lainkaan.

6.3.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Maksuvalmiuden tunnuslukujen jälkeen siirrytään käsittelemään vakavaraisuuden tunnuslukuja. Vakavaraisuuden tunnusluvuista laskettavaksi valittiin ainoastaan omavaraisuusaste. Omavaraisuusasteen lisäksi tilinpäätösanalyysissä lasketaan usein yrityksen velkaantuneisuuden tunnuslukuja kuten suhteellista velkaantuneisuutta, nettovelkaprosenttia ja nettovelkaantumisasetta. Toimeksiantajayritykselle velkaantuneisuuden tunnuslukuja ei koettu tarpeelliseksi laskea, koska yrityksellä ei ole lainkaan pitkäaikaista vierasta pääomaa ja lyhytaikaista vierasta pääomaa on erittäin vähän suhteessa taseen loppusummaan.

Yritystutkimus ry:n (2017, 70) ohjearvojen mukaan omavaraisuusaste on hyvällä tasolla, jos se on yli 40 %. Finnvera Oyj:n toimialatietojen (liite 3) mukaan taksialan omavaraisuusasteen mediaani on ollut 7,1 % vuonna 2015 eli ohjearvojen mukaan heikolla tasolla. Toimeksiantajayrityksen omavaraisuusaste on ollut puolestaan reilusti yli 90 % vuosina 2015–2017. Vuodesta 2015 omavaraisuusastetta on onnistuttu kasvattamaan vielä 2,9 % vuoteen 2017 mennessä. Voidaan siis todeta, että omavaraisuusaste on ollut erinomaisella tasolla koko tarkastelujakson ajan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä toimeksiantajayritykselle tilinpäätösanalyysi. Analyysi muodostui prosenttilukumuotoisesta tilinpäätöksestä, trendianalysista ja tunnuslukuanalysista. Opinnäytetyön keskeisimmiksi tutkimuskysymyksiksi valittiin seuraavat kysymykset:

- Millainen on toimeksiantajayrityksen taloudellinen tilanne tilinpäätösanalyysin avulla arvioiduna?
- Mitä keinoja yrityksellä on parantaa talouden tunnuslukujaan?
- Millaiset ovat yrityksen tulevaisuuden näkymät?

Prosenttilukumuotoisesta tuloslaskelmasta voitiin huomata, että yrityksen kulurakenne pysyi hyvin yhdenmukaisena koko tarkastelujakson ajan. Suurin kannattavuutta rasittava kuluerä oli joka vuosi henkilöstökulut. Todettiin myös, että suunnitelman mukaiset poistot olivat kasvaneet vuodesta 2015 vuoteen 2017 mennessä kaksinkertaisiksi. Poistojen kasvun huomattiin johtuvan vuosien 2016 ja 2017 ajoneuvoinvestoinneista. Prosenttilukumuotoisen taseen puolelta voitiin huomata, että yrityksen omaisuus- ja rahoitusrakenteessa ei tapahtunut suuria muutoksia tarkastelujakson aikana. Koko tarkastelujakson ajan vastaavaa-puolen suurin erä oli aineelliset hyödykkeet ja vastattavaa-puolen suurin erä oli taseen oma pääoma.

Tuloslaskelman trendianalysista voitiin huomata, että yrityksen liikevaihto heikentyi perusvuoteen nähden molempina vertailuvuosina. Tuloslaskelman välitulosten voitiin myös huomata heikentyneen perusvuoteen nähden. Tulosten heikkenemisen huomattiin johtuvan siitä, että kulut eivät pienentyneet samassa suhteessa liikevaihdon pientymisen kanssa. Osa kulueristä jopa kasvoi reilusti perusvuoteen verrattuna. Taseen trendianalysista havaittiin, että vastaavaa-puolen kasvu johtui aineellisiin hyödykkeisiin kohdistuneista investoinneista ja lyhytaikaisten saamisten kasvusta. Vastattavaa-puolen kasvun voitiin puolestaan huomata johtuvan oman pääoman määrän kasvusta.

Tunnuslukuanalysissa kannattavuuden tunnusluvuista laskettaviksi valittiin käyttökateprosentti, liiketulosprosentti ja nettotulosprosentti. Tarkasteltaessa edellä mainittuja tunnuslukuja, voitiin niiden arvojen havaita olevan reilusti parempia verrattuna Yritystutkimus ry:n ohjearvoihin ja Finnvera Oyj:n toimialatietoihin. Kannattavuuden tunnusluvut olivat kuitenkin heikentyneet tarkastelujakson

aikana. Tunnuslukujen heikentymisestä huolimatta yrityksen kannattavuus pysyi varsin hyvällä tasolla vertailukohteisiin nähden. Kannattavuuden tunnuslukujen arvojen paremmuuteen vaikutti osaltaan se, että yrityksen tuloslaskelmia ei oikaistu laskennallisella palkkakorjauksella. Laskennallista palkkakorjausta ei tehty, koska yrityksen liikevaihto ei ylittänyt 100 000 euroa tarkasteltavina tilikausina. Jos laskennallinen palkkakorjaus olisi tehty, niin vuosina 2016 ja 2017 yrityksen käyttökateprosentti olisi tipahtanut merkittävän alas verrattuna toimialan mediaaniarvoon. Myös liiketulos- ja nettotulosprosentit olisivat näyttäneet todella alhaisena. Vuonna 2016 yrityksen nettotulos olisi mennyt negatiiviselle tasolle ja vuonna 2017 sekä liiketulosprosentti että nettotulosprosentti olisi mennyt tämän oikaisun seurauksena negatiiviselle tasolle. Laskennallisen palkkakorjauksen seurauksena kannattavuuden tunnusluvut olisivat siis näyttäneet reilusti huonompina kuin ne oikeasti ovat.

Maksuvalmiuden tunnusluvuista laskettavaksi valittiin quick ratio ja käyttöpääoman kiertoajan tunnusluvuista laskettavaksi valittiin myyntisaamisten kiertoaika. Yrityksen maksuvalmiutta tarkasteltaessa huomattiin, että yrityksen quick ratio oli erittäin hyvällä tasolla koko tarkastelujakson ajan ja sitä oli onnistuttu parantamaan vielä huomattavasti vuonna 2017. Tämän perusteella voidaan todeta, että yritys pystyy selviytymään erittäin hyvin lyhytaikaisista veloistaan pelkän rahoitusomaisuutensa avulla. Käyttöpääoman kiertoaikaa tarkasteltaessa huomattiin, että yrityksen myyntisaamisten kiertoaika oli koko tarkastelujakson ajan hitaampi kuin toimialan vuoden 2015 mediaaniarvo. Silti myyntisaamisten kiertoaika pysyi vielä kohtuullisen hyvällä tasolla.

Vakavaraisuuden tunnusluvuista laskettavaksi valittiin ainoastaan omavaraisuusaste. Velkaantuneisuuden tunnuslukuja ei koettu tarpeelliseksi laskea, koska toimeksiantajayrityksellä ei ollut tarkastelujaksolla lainkaan pitkäaikaista vierasta pääomaa ja lyhytaikaista vierasta pääomaa oli erittäin vähän suhteessa taseen loppusummaan. Yrityksen omavaraisuusasteen todettiin olleen erinomaisella tasolla koko tarkastelujakson ajan ja yrityksen todettiin olevan erittäin vakavarainen.

Tilinpäätösanalyysin avulla arvioituna voidaan todeta, että yrityksen taloudellinen tilanne on ollut hyvällä tasolla koko tarkastelujakson ajan. Kannattavuuden tunnuslukujen arvot ovat olleet pienessä laskusuhdanteessa tarkastelujakson aikana, joten toimeksiantajaa suositellaan kiinnittämään huomiota yrityksen kulurakenteeseen. Liikevaihdon pienentyessä tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten kuluja saataisiin karsittua samassa suhteessa, jottei yrityksen kannattavuus heikkenisi. Yrityksen suurin kuluerä on ollut koko tarkastelujakson ajan henkilöstökulut, joten tämän kuluerän pienentämisestä kannattaisi lähteä liikkeelle kannattavuuden tunnuslukujen parantamiseksi.

Toimeksiantajan kanssa käydyssä keskustellessa tuli ilmi, että yrityksessä maksetaan työntekijälle takuupalkkaa 100 e / pv, vaikkei päivän aikana olisi yhtään ajoa. Henkilöstökulujen karsimiseksi voitaisiin miettiä takuupalkan määrän pienentämistä tai siirtymistä pelkkään provisiopohjaiseen palkkaan, joka on taksialalla hyvin yleinen palkkausmuoto. Yrittäjän kannattaisi myös mahdollisuuksien mukaan olla itse ajossa sunnuntaipäivät ja juhlapyhät, jolloin työntekijälle joudutaan mak samaan korkeampaa palkkaa.

Maksuvalmiuden tunnusluvuista toimeksiantajaa suositellaan kiinnittämään huomiota myyntisaamisten kiertoaikaan, jottei tunnusluku jatkaisi kasvamista samaan tahtiin myös tulevaisuudessa. On kuitenkin otettava huomioon, että myyntisaamisten kiertoaikaan vaikuttaa suuresti sekä Kelan että kaupungin maksuajat ja näihin yrittäjä ei voi itse vaikuttaa. Maksuaikoja kannattaa kuitenkin tarkkailla, jotta voidaan huomata, mikäli niissä ei pysytä sovitussa ehdoissa. Yrityksen vakavaraisuus on ollut omavaraisuusasteen perusteella erinomaisella tasolla koko tarkastelujakson ajan, joten siihen parannusehdotuksia ei tarvita.

Analyysin perusteella voidaan siis todeta, että yrityksellä on hyvät taloudelliset toimintaedellytykset tulevaisuutta ajatellen. Kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut mittavat yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä ja toimeksiantajayrityksen kohdalla nämä tunnusluvut ovat olleet koko tarkastelujakson ajan hyvällä tasolla.

Taksialalle on tulossa paljon uudistuksia uuden liikennepalvelulain myötä. Taksiliikenneluvan muuttuessa uuden lain myötä ajoneuvokohtaisesta toimijakohtaiseksi, voisi toimeksiantajayritys jatkossa helpommin laajentaa liiketoimintaansa. Toimeksiantajalla ei kuitenkaan tällä hetkellä ole aikomusta laajentaa liiketoimintaansa vaan tarkoitus on pitää se entisellään. Taksilupien kuntakohtaisen enimmäismäärän rajoittamisen poistuminen uuden lain myötä tarkoittaa käytännössä sitä, että yrityksen toimialueelle voi tulla helpommin enemmän kilpailua. Nykyisen taksiliikennelain ollessa voimassa taksilupien määrä on ollut todella tiukasti rajoitettua varsinkin näin pienillä paikkakunnilla, jossa toimeksiantajayritys toimii.

Suurin muutos uuden lain astuessa voimaan on se, että taksimatkojen hintasääntelystä luovutaan. Tämä tarkoittaa sitä, että taksiryrittäjä on itse vapaa määrittämään taksat, joita hän taksimatkoista perii. Toimeksiantajayrityksellä suurin osa ajoista on Kelan suorakorvausajaja ja kaupungin sosiaali- ja vammaispalveluajaja. Tähän mennessä on selvinnyt, että sosiaali- ja vammaispalveluajajat pysyvät lakiuudistuksen jälkeen ennallaan. Sosiaali- ja vammaispalveluajaja varten piti kuitenkin

ostaa uutta kalustoa toukokuussa 2018. Kelan suorakorvausajoista on tähän mennessä selvinnyt Kelan korvaamien taksimatkojen uudet palveluntuottajat. 1.7.2018 lähtien asiakkaan täytyy tilata kelakyyti oman alueensa tilausvälityskeskuksesta, mikäli hän mieli saada korvauksen taksimat-kasta. Jos asiakas tilaa taksin jollain muulla tavoin, hän ei saa matkasta korvausta lainkaan. Lapissa uutena palveluntuottajana toimii 1.7.2018 lähtien Pro-Keskus Oy. (Kela 2018, viitattu 5.5.2018.) Kelan suorakorvausajojen hinnoittelusta ei ole vielä tullut varmaa päätöstä, mutta toi-meksiantajan mukaan hinnat pysyisivät suurin piirtein samana kuin nykyisin tai tippuvat hieman tilausvälityskeskuksesta maksettavan provision takia. Muiden ajojen taksat toimeksiantaja on vapaa määrittämään itse. Toimeksiantajan kanssa käydyssä keskustelussa kävi ilmi, että yritys aikoo hie-man nostaa taksojaan tulevan uudistuksen myötä. Varmaa on se, että viikonloppuöiden taksoja yritys aikoo ainakin nostaa entisestä. Tähän syynä on se, että yöpävystys on pienellä paikkakun-nalla rankempaa kuin kaupunkialueella, koska kyytejä tulee niin hajanaisesti. Toimeksiantajaa ei myöskään haittaisi se, että viikonlopun yölliset kyydit loppuisivat kokonaan, joten taksoja voidaan nostaa huoletta miettimättä sen vaikutusta kysyntään.

Uuden liikennepalvelulain mukana tulevilla muutoksilla on varmasti jonkinlaista vaikutusta toimeksi-antajayrityksen talouden tunnuslukuihin. Sitä, mihin suuntaan yrityksen taloudelliset toimintaedel-lytykset tulevat muuttumaan tulevien vuosien aikana, ei voi vielä kukaan ennustaa. Erilaisia ske-naarioita tulevaisuudesta voi analysoida, mutta varmaksi ei voi mitään vielä sanoa. Kaikista ruusu-i-sin skenaario olisi se, että kilpailua yrityksen pääasialliselle toimialueelle ei tulisi lisää ja hintojen nostamisen myötä kysyntä ei pienenesi vaan pysyisi entisellään tai jopa kasvaisi. Tämän myötä yrityksen liikevaihdossa tapahtuisi kasvua ja sillä olisi suora vaikutus yrityksen kannattavuuden tunnuslukuihin. Jos yritys saisi vielä karsittua kulueriään, pääasiassa henkilöstökuluja, niin kannat-tavuuden tunnuslukujen parantumiseen olisi jo hyvät mahdollisuudet.

Kaikista pahimpia skenaarioita olisi se, että kilpailu yrityksen pääasiallisella toimialueella lisääntyisi voimakkaasti ja ajojen määrä vähenisi tämän seurauksena kriittisesti kaikkien ajojen osalta. Toimi-alueelle tulisi sellainen toimija, joka polkisi taksat todella alas. Tämän seurauksena myös toimek-siantajayrityksen pitäisi alentaa taksoja, jotta asiakkaita riittäisi edes jonkin verran. Hintojen polke-minen ja vähentyneet ajot näkyisivät suoraan yrityksen liikevaihdon heikentymisenä, ja tällä olisi suora vaikutus yrityksen kannattavuuteen. Jos yritys ei tee enää tulosta, niin sillä on suuri vaikutus myös yrityksen vakavaraisuuteen, koska tilikauden tulos siirtyy suoraan tuloslaskelmasta lisää-mään/vähentämään taseen omaa pääomaa.

Tässä läpikäytyt skenaariot ovat karrikoituja ja toisistaan kaksi eri ääripään esimerkkiä. Toimeksiantajan kanssa käydyn keskustelun perusteella voidaan todeta, että liikennepalvelulain mukana tulevat uudistukset luovat valtavaa epävarmuutta siitä, millainen tulevaisuus taksialalla on edessä. Tämä sama epävarmuuden ilmapiiri on välittynyt myös mediasta.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä tilinpäätösanalyysi, jonka avulla pyrittiin selvittämään mahdollisimman tarkasti toimeksiantajayrityksen tämän hetkinen taloudellinen tila. Tämän lisäksi pyrittiin selvittämään keinoja yrityksen talouden tunnuslukujen parantamiseen ja arvioimaan yrityksen tulevaisuuden näkymiä. Tilinpäätösanalyysin lisäksi opinnäytetyössä perehdyttiin uuteen liikennepalvelulakiin, joka tuo voimaan astuessaan paljon muutoksia taksialan lainsäädäntöön. Yrityksen tulevaisuuden näkymiä arvioitaessa pyrittiinkin huomioimaan myös uuden lain mukana tulevat muutokset ja niiden mahdolliset vaikutukset toimeksiantajayrityksen talouteen.

Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistehtävänä. Varsinainen kehittämistehtävä eli tilinpäätösanalyysi toteutettiin toimeksiantajayrityksen vuosien 2015–2017 tilinpäätöstietojen pohjalta. Analyysimenetelminä käytettiin prosenttilukumuoista tilinpäätöstä, trendianalyysia ja tunnuslukuanalyysia. Tilinpäätösanalyysin perusteella saatuja tuloksia voidaan pitää luotettavana, koska analyysi on toteutettu Yritystutkimus ry:n ohjeiden mukaisesti.

Opinnäytetyön lopputulosta tarkasteltaessa voidaan todeta, että asetettu tavoite saavutettiin ja työssä onnistuttiin vastaamaan kaikkiin keskeisiin tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyön aihe sekä alussa määritellyt rajaukset ja tavoitteet eivät muuttuneet työn edetessä. Tämän lisäksi prosessissa onnistuttiin pysymään suunnitelman mukaisessa aikataulussa, vaikka loppua kohden hieppaan kiire meinasikin tulla.

Opinnäytetyön tekeminen oli kaiken kaikkiaan mielenkiintoinen prosessi. Aihevalinta oli itselleni mielekäs ja siihen tutustuminen kiinnosti paljon. Työn tietoperustan kokoaminen valmisti erittäin hyvin kehittämistehtävää eli toimeksiantajayrityksen tilinpäätösanalyysia varten. Tilinpäätösanalyysia tehdessä muodostui selkeä kokonaiskuva kaikista analyysiin liittyvistä prosesseista ja oli opettavaista, että tietoperustassa opittua tietoa aiheesta sai heti soveltaa käytännössä. Koen, että opinnäytetyöprosessi oli opettavainen kokonaisuus, joka kehitti ammatillista osaamistani taloushallinnon ammattilaisena.

Jatkokehitysideana esitän uuden tilinpäätösanalyysin tekemistä tulevaisuudessa, esimerkiksi kahden vuoden päästä. Tässä analyysissa voitaisiin tutkia tarkemmin sitä, miten liikennepalvelulain

mukana tulleet uudistukset ovat vaikuttaneet toimeksiantajayrityksen talouden tunnuslukuihin, ja tämän myötä yrityksen taloudellisiin toimintaedellytyksiin.

LÄHTEET

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2018. Taksiliikenne. Viitattu 25.3.2018, <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/taksiliikenne#.WleWWDDeYPIU>.

Kela 2018. Ajankohtaista. Kelan korvaamien taksimatkojen uudet palveluntuottajat on valittu. Viitattu 5.5.2018, http://www.kela.fi/ajankohtaista/-/asset_publisher/mHBZ5fHNro4S/content/kelan-korvaamien-taksimatkojen-uudet-palveluntuottajat-on-valittu?_101_IN-STANCE_mHBZ5fHNro4S_redirect=%2Fajankohtaista

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Laki taksinkuljettajien ammattipätevyydestä 18.9.2009/695.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2015. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 9. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Pro.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2010. Pieni kirjanpitovelvollinen: kirjanpito ja tilinpäätös. Helsinki: WSOYpro Oy.

Liikenne ja viestintäministeriön asetus autojen ja perävaunujen rakenteesta ja varusteista 1248/2002.

Liikenne- ja viestintäministeriö 2017. Faktalehti 44/2017. Taksiliikenne liikennepalvelulaissa. Viitattu 31.3.2018, <https://www.lvm.fi/documents/20181/894261/Faktalehti%2044-2017%20Taksiliikenne%20liikennepalvelulaissa.pdf/ead6db14-033e-4028-90a9-63f81cfabe8b>.

Liikenne- ja viestintäministeriö 2017. Liikennepalvelulaki voimaan. Viitattu 7.5.2018, <https://www.lvm.fi/-/liikennepalvelulaki-voimaan-932906>.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita.

Suomen Taksiliitto 2018. Yleistä taksiliikenteestä. Viitattu 29.01.2018, <http://www.taksiliitto.fi/taksiliikenne/yleista/>.

Suomen Taksiliitto 2018. Taksimatkan hinta. Viitattu 26.3.2018, <http://www.taksiliitto.fi/taksiliikenne/hinta/>.

Taksiliikennelaki 2.3.2007/217.

Toimeksiantajayritys 2015. Tilinpäätös 2015.

Toimeksiantajayritys 2016. Tilinpäätös 2016.

Toimeksiantajayritys 2017. Tilinpäätös 2017.

Tomperi, S. 2016. Käytännön kirjanpito. 24. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2018. Toimiala Online. Tilastokanta → Yritykset ja toimialat → Tilinpäätöstilastot → Finnveran tilinpäätöstilastot. Viitattu 29.4.2018, <http://www2.toimialaonline.fi/>.

Valtioneuvoston asetus taksiliikenteen kuluttajilta perittävistä enimmäishinnoista 403/2017.

Yritystutkimus ry 2017. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Tallinna: Gaudeamus Oy.

LIKEVAIHTO

Liiketoiminnan muut tuotot		+	_____
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ			_____
Aine- ja tarvikekäyttö			_____
Ulkopuoliset palvelut	+		_____
Henkilöstökulut	+		_____
Laskennallinen palkkakorjaus	+		_____
Liiketoiminnan muut kulut	+		_____
Valmisteveraston lisäys/vähennys	-/+		_____

KÄYTTÖKATE

Suunnitelman mukaiset poistot		-	_____
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä		-	_____
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset		-	_____

LIKETULOS

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista		+	_____
Muut korko- ja rahoitustuotot		+	_____
Korkokulut ja muut rahoituskulut		-	_____
Kurssierot		+/-	_____
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset		-	_____
Välittömät verot		-	_____

NETTOTULOS

Satunnaiset tuotot		+	_____
Satunnaiset kulut		-	_____
Konserniavustus		+/-	_____

KOKONAISTULOS

Poistoeron lisäys/vähennys		-/+	_____
Veroperusteisten varausten lisäys/vähennys		-/+	_____
Laskennallinen palkkakorjaus		+	_____
Käyvän arvon muutokset		+/-	_____
Muut tuloksen oikaisut		+/-	_____

TILIKAUDEN TULOS

(Yritystutkimus ry 2017, 15)

PYSYVÄT VASTAAVAT

Kehittämismenot
Liikearvo
Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet yhteensä

Maa- ja vesialueet
Rakennukset ja rakennelmat
Koneet ja kalusto
Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

Sisäiset osakkeet ja osuudet
Muut osakkeet ja osuudet
Sisäiset saamiset
Muut saamiset ja sijoitukset

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä**Leasingomaisuus****VAIHTUVAT VASTAAVAT**

Aineet ja tarvikkeet
Keskeneräiset tuotteet
Valmiit tuotteet
Muu vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus yhteensä

Myyntisaamiset
Sisäiset myyntisaamiset
Muut sisäiset saamiset
Muut saamiset

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä**Rahat ja rahoitusarvopaperit****Vastaavaa yhteensä****OMA PÄÄOMA**

Osake- tai muu peruspääoma
Ylikurssi-, vara- ja arvonorotusrahasto
Käyvän arvon rahasto
Muut rahastot
Kertyneet voittovarot
Tilikauden tulos
Pääomalainat

Taseen oma pääoma yhteensä

Poistoero
Veroperusteiset varaukset

Poistoero ja varaukset yhteensä**Oman pääoman oikaisut****Oikaistu oma pääoma yhteensä****VIERAS PÄÄOMA**

Pääomalainat
Lainat rahoituslaitoksilta
Takaisinlainat tev-laitoksilta
Saadut ennakot
Sisäiset velat
Muut pitkäaikaiset velat

Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä**Laskennallinen verovelka****Pakolliset varaukset****Leasingvastuut**

Korolliset lyhytaikaiset velat
Saadut ennakot
Ostovelat
Sisäiset ostovelat
Muut sisäiset korolliset velat
Muut sisäiset korottomat velat
Muut korottomat lyhytaikaiset velat

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä**Oikaistu vieras pääoma yhteensä****Vastattavaa yhteensä**

(Yritystutkimus ry 2017, 30)

Finnveran tilinpäätöstilastot muuttujina Toimiala, Muuttuja, Keskiluku ja Vuosi			
	49320 Taksiliikenne		
	2015		
	Yläkvartiili	Mediaani	Alakvartiili
Liikevaihto, 1000 €	200,0	109,0	77,0
Liikevaihdon muutos, %	14,1	1,0	-2,8
Henkilöstöä keskimäärin, kpl	3,0	2,0	1,0
Käyttökate, %	33,3	21,8	13,2
Liiketulos, %	25,5	13,5	3,9
Nettotulos, %	14,4	6,4	0,2
Rahoitustulos, %	26,5	15,3	8,8
Kokonaispääoman tuotto-%	48,2	18,1	7,8
Sijoitetun pääoman tuotto-%	50,9	20,4	9,5
Omavaraisuusaste, %	26,2	7,1	-32,0
Velat/liikevaihto, %	67,8	49,4	33,2
Current ratio	1,4	0,8	0,3
Quick ratio	1,4	0,8	0,3
Käyttöpääoma, %	5,1	1,4	-1,2
Vaihto-omaisuus/liikevaihto, %	0,0	0,0	0,0
Myyntisaamisten kiertäminen, pv	23,0	12,0	0,0
Ostovelkojen kiertäminen, pv	53,0	28,0	0,0
Alaviite:			
Lähde: Finnvera Oyj. Päivitykset kolme kertaa vuodessa (maalis-, heinä- ja lokakuussa)			

(Työ- ja elinkeinoministeriö 2018, viitattu 29.4.2018)